

STRATEŠKI RAZVOJNI PROGRAM OPĆINE ŠKABRNJA ZA RAZDOBLJE 2016. – 2020.

SADRŽAJ

1.OSNOVNA ANALIZA PODRUČJA	1
1.1.OSNOVNE ZNAČAJKE PODRUČJA	1
1.1.1.Položaj, površina i značaj općine u odnosu na okruženje	1
1.1.2.Administrativna organiziranost	2
1.1.3.Gustoća naseljenosti	2
1.1.4.Kulturno-povijesna i tradicijska baština	2
1.1.5.Područja od posebne državne skrbi	4
1.1.6.Minski sumljiva područja	4
1.2.PRIRODNE ZNAČAJKE PODRUČJA	5
1.2.1.Reljef i geološke značajke područja	5
1.2.2. Pedološka osnova	6
1.2.3.Biljni pokrov	6
1.2.4. Krajobrazne i prirodne vrijednosti	6
1.2.5. Klima	6
1.3.DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE PODRUČJA	7
1.3.1.Ukupno kretanje broja stanovnika	7
1.3.2.Pokazatelji vitalnosti	9
1.4.GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA	15
1.4.1.Osnovni razvojni pokazatelji	15
1.4.2.Poljoprivreda	16
1.4.3.Turizam	18
1.4.4.Tržište rada	19
1.5.DRUŠTVENI RAZVOJ ZAJEDNICE	22
1.5.1.Predškolski odgoj	22
1.5.2.Osnovno i srednjoškolsko obrazovanje	23
1.5.3.Visokoškolsko obrazovanje.....	24
1.5.4.Sportska infrastruktura	24
1.5.5.Civilno društvo	24
1.5.6.Zdravstvo	25
1.6.FIZIČKA INFRASTRUKTURA	25
1.6.1.Cestovni promet	25
1.6.2.Željeznički promet.....	27
1.6.3.Telekomunikacije	27
1.6.4.Elektroopskrba	28

1.6.5. Opskrba plinom	28
1.6.6. Vodoopskrba i odvodnja	29
1.6.7. Gospodarenje otpadom	30
1.6.8. Zaštita okoliša	30
1.7. INSTITUCIONALNI OKVIR I FINANCIJSKI IZVORI ZA UPRAVLJANJEM RAZVOJEM ..	31
1.7.1. Djelatnost Općine	31
1.7.2. Upravna tijela	32
1.7.3. Javne službe	32
1.7.4. Imovina i financiranje Općine	32
2. SWOT ANALIZA	34
3. RAZVOJNA VIZIJA	40
3.1. RAZVOJNE TEME I CILJEVI	40
3.2. RAZVOJNI CILJEVI, MJERE, OČEKIVANI REZULTATI I INDIKATORI	42
3.2.1. Razvojni cilj 1	42
3.2.2. Razvojni cilj 2	46
3.2.3. Razvojni cilj 3	49
3.3. HORIZONTALNI CILJEVI	51
3.4. UTJECAJ PROVEDBE STRATEGIJE NA OKOLIŠ	51
4. USKLAĐENOST STRATEŠKIH CILJEVA OPĆINE S CILJEVIMA EU, NACIONALNIM I REGIONALNIM STRATEŠKIM RAZVOJNOM CILJEVIMA	52
5. PROVEDBENI MEHANIZMI	56
5.1. Institucionalni okvir za provedbu	58
5.2. Financiranje	59
6. PRAĆENJE I VREDNOVANJE	62
7. RAZVOJNI PROJEKTI IDENTIFICIRANI PRILIKOM IZRADE SRP-A ŠKABRNJA	66
7.1. IDENTIFICIRANI KLJUČNI PROBLEMI OPĆINE ŠKABRNJA	67

1.OSNOVNA ANALIZA PODRUČJA

1.1.OSNOVNE ZNAČAJKE PODRUČJA

1.1.1.POLOŽAJ, POVRŠINA I ZNAČAJ OPĆINE U ODNOSU NA OKRUŽENJE

Općina Škabrnja jedinica je lokalne samouprave smještena u središnjem dijelu Zadarske županije bez izlaza na more sa dva pripadajuća naselja: općinsko središte Škabrnja i naselje Prkos. Općina pripada Statističkoj NUTS-2 regiji Jadranska Hrvatska, te graniči sa sljedećim jedinicama lokalne samouprave: Grad Benkovac, Općina Zemunik Donji, Općina Sukošan, Općina Galovac. Teritorij Općine iznosi 22,55 km² što predstavlja 0,04% kopnenog teritorija Republike Hrvatske i 0,62% Zadarske županije, te Općinu svrstava među manje jedinice lokalne samouprave u Zadarskoj županiji. Prema Popisu stanovnika iz 2011. godine na području Općine živjelo je 1.776 stanovnika (0,04% stanovnika RH), odnosno 1,04% stanovnika Zadarske županije sa gustoćom naseljenosti od 78,76 st/km². Indeks razvijenosti od 67,83% (prema podacima MRRFEUA iz 2013. godine) Općinu svrstava u II. skupinu razvijenosti kojoj pripadaju JLS sa indeksom razvijenosti između 50% i 75% prosjeka RH.

Tablica 1 „Osnovni statistički podaci o Općini Škabrnja“ (Izvor: ARKOD, DZS RH, Popis stanovništva 2001/2011)

OPĆINA	POVRŠINA/KM ²	BROJ NASELJA 2011.	BROJ KUĆANSTAVA		BROJ STANOVNIKA		GUSTOĆA STANOVNIKA/ST./KM ²	
			2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.
Škabrnja	22,55	2	500	500	1.772	1.776	78,58	78,76

Općina Škabrnja smještena je u središtu Ravnih kotara, te je od županijskog središta, grada Zadra, cestovno udaljena 24 km. Od gradskih središta kojima je okružena najbliže se nalazi grad Benkovac, dok je najbliže općinsko središte Zemunik. Cestovna udaljenost pojedinih mjesta od administrativnog središta Škabrnje prikazana je u tablici ispod.

Tablica 2 „Cestovna udaljenost Općine Škabrnja (naselje Škabrnja) od administrativnih središta u okruženju“ (Izvor: www.udaljenosti.com)

OPĆINA ŠKABRNJA	GRADSKA SREDIŠTA		UDALJENOST	
	Biograd		26,23	
	Zadar		25,02	

	Sv. Filip i Jakov	21,09
	Benkovac	17,13
	Sukošan	17,08
	Zemunik	7,36

1.1.2. ADMINISTRATIVNA ORGANIZIRANOST

Prema zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13 i **110/15**) općinu Škabrnja čine dva samostalna naselja: istoimeno naselje Škabrnja i Prkos. Administrativno i općinsko središte je naselje Škabrnja, te je od naselja Prkos udaljeno 2,63 km.

1.1.3. GUSTOĆA NASELJENOSTI

Gustoća stanovnika kao omjer srednjeg broja stanovnika na području Općine Škabrnja iznosi 78,86 st/km² u 2011. godini što je više od gustoće naseljenosti na državnoj razini (75,8), odnosno manje u odnosu na prosjek Županije gdje gustoća naseljenosti iznosi 23,26%. U odnosu na 2001. godinu kada gustoća naseljenosti iznosi 75,58 st/km², uočljiv je pozitivan trend kretanja stanovnika po km², te se, obzirom na EU kriterij koje u ruralno područje svrstava prostor koji broji manje od 10 0 st na km² Općini (za razliku od Zadarske županije) pripisuju karakteristike ruralnih prostora. Ruralnost prostora prisutna je na području cijele Općine, te se podaci koji tome svjedoče nalaze u tablici ispod.

Tablica 3 „Gustoća naseljenosti po naseljima na području Općine Škabrnja“ (Izvor: DZS, Popis 2001.,2011., ARKOD)

NASELJE	POVRŠINA	BROJ STANOVNIKA		GUSTOĆA NASELJENOSTI	
		2001.	2011.	2001.	2011.
Škabrnja	14,8	1.424	1.413	96,22	95,47
Prkos	7,75	348	363	44,9	46,84

1.1.4. KULTURNO-POVIJESNA I TRADICIJSKA BAŠTINA

Prvi spomen o Škabrnji kao selu Kamenjani datira iz 11. stoljeća kada je Općina u posjedu hrvatske obitelji Gušić, te samostana sv. Ivana u Biogradu pod čijim vodstvom biva do 12.

stoljeća. Dokazi koji tome svjedoče javljaju se u obliku arheoloških lokaliteta, spomenika graditeljstva, te ostataka pučke arhitekture (arheološki lokalitet Ražovljeva glavica, prapovijesno nalazište Glavučurak, starohrvatsko groblje, rimska cesta, prapovijesni humci iznad Prkosa, crkva sv. Marije, crkva sv. Luke, pučka arhitektura, ostaci ambijentalne vrijednosti u zaseocima Gospići i Ivkovići, bunari, Bakmazovi dvori u Prkosu) te vlast tada preuzima benediktinski samostan sv. Krševana. U razdoblju od 1573. do sredine 17. stoljeća Općina je pod turskom vlašću, te današnji naziv prisvaja u 18. stoljeću, kada počinje naseljavanje hrvatskog stanovništva na ovim prostorima. Krajem 19. stoljeća područje koje se danas sastoji od dva naselja (Škabrnja i Prkos) tada obuhvaća šest manjih: Ambar, Škabrnje, Škara, Kutrovo, Plavanika i Prkos od kojih je Prkos bio najznačajnije naselje, te se Škabrnja (kao naselje od manjeg značaja) u službenim dokumentima ne spominje. Stanovništvo postepeno prelazi u Škabrnju tijekom turske vladavine, te tada postaje župom (1686. godine) i preuzima titulu vodećeg naselja.

Kulturno-povijesnu cjelinu na području Općine Škabrnja čine dva (pojedinačna) nepokretna kulturna dobra: Crkva sv. Luke na groblju i Crkva sv. Marije na lokaciji Ambar.

Crkva sv. Luke datira iz 13. stoljeća, te se nalazi na mjestu srednjovjekovnog sela Kamenjani na čijim se temeljima nalazi Općina. Prvotno u vlasništvu obitelji Šubić, kasnije u vlasništvu Zadrana, crkva je krajem 17. stoljeća prvi put pretrpjela oštećenja koja su se ponovila u Domovinskom ratu, te je oba puta obnovljena. Crkva nosi obilježja gotičkog stila (unutrašnjost crkve presvođena je šiljastim gotičkim svodom sagrađenim u 15. stoljeću).

Crkva sv. Marije sagrađena je u 11. stoljeću kao šesterolisna građevina, te je kao takvu svrstavamo u značajnu skupinu sakralnih građevina ranog srednjeg vijeka. Dalmatinske šesterolisne građevine odnose se na crkvice kružne osnove sa šest obliha apsida raspoređenih okolo kružne jezgre nad kojim se diže tambur s kupolom, te ih na našim područjima nalazimo u gradovima bizantske Donje Dalmacije (Zadar, Trogir, Split), te njihovim zaleđima (Pridraga, Kašić, Škabrnja, Kakma, Bribir, Brnaze), stoga su zbog svoje rijetke pojave jedinstveni za područje RH. Crkva sv. Marije nalazi se na lokaciji Ambar, te se podno njezinih zidina nalaze ostaci šesterolista zabilježenog u povijesnim izvorima pod imenom Sv. Juraj u Kamenjanima (kasnije Podbrđanima). Najstariji pisani izvor koji svjedoči o ovoj crkvi datira iz 12. stoljeća (1195. godina), odnosno, prema nekim izvorima iz 1285. godine koji bilježi rotundu kao crkvu sela Podbrđani. Prvenstveno posvećena sv. Jurju, crkva u 13. stoljeću postaje župna crkva stanovnika srednjovjekovnih sela Podberjane i Starovšane (današnji Gornji Zemunik). Nakon

rušenja (17. ili 18. stoljeće) na njenom mjestu podignuta je crkvice sv. Marije. Zidovi šesterolista sačuvani su oko jedan metar nad temeljima, te je oko središnjeg kruga raspoređeno pet polukružnih apsida.

Od ostalih kulturno-povijesnih dobara ističu se središnji križ i Spomen obilježje poginulih i ubijenih civila u Škabrnji, masovna grobnica koja se nalazi u blizini osnovne škole, te spomenik prvom hrvatskom predsjedniku, dr. Franji Tuđmanu koji se nalazi na centralnom trgu.

1.1.5. PODRUČJA OD POSEBNE DRŽAVNE SKRBI

Prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14, 18/5) koji je na snazi od 26.02.2015. godine Općina Škabrnja svrstana je u drugu skupinu područja gradova, općina i naselja koja su bila okupirana za vrijeme Domovinskog rata, te se, u skladu s tim, utvrđuju poticajne mjere za njihovu obnovu i razvitak. Poticajne mjere za demografsku obnovu područja odnose se na povratak i ostanak, te naseljavanje stanovništva na područjima posebne državne skrbi stambenim zbrinjavanjem (davanjem u najam obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu, davanjem u najam oštećene obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu, darovanjem građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu i građevnog materijala za izgradnju obiteljske kuće (popravak/obnovu/nadogradnju), darovanjem građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu i građevnog materijala za izgradnju stambene jedinice u višestambenom objektu, darovanjem obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu, darovanjem građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu).

1.1.6. MINSKI SUMLJIVA PODRUČJA

Minski sumnjiva područja (MSP) kao posljedica Domovinskog rata izražena su na području cijele Zadarske županije, te prema podacima Hrvatskog centra za razminiranje iz 2011. godine, čine 66,73% Zadarske županije, odnosno 616,365 m² Općine Škabrnja. MSP predstavljaju ograničavajući faktor razvoja turizma, te uzrokuju niz gospodarskih i socijalnih problema. Razminiranjem minski sumnjivih područja, te stalnim izvidom zahvaćenih područja, centar za razminiranje nastoji pospješiti kvalitetu života stanovnika ovoga kraja.

1.2.PRIRODNE ZNAČAJKE PODRUČJA

1.2.1.RELJEF I GEOLOŠKE ZNAČAJKE PODRUČJA

Općina Škabrnja nalazi se u agrarno najznačajnijem dijelu Dalmacije, gdje je velik postotak obradivih poljoprivrednih površina rezultat geološko - geomorfološke građe u Ravnim Kotarima. Prostorna cjelina Ravnih Kotara zauzima površinu od 830,40 km², te je pretežito ravničarsko područje s nadmorskim visinama do 200 m. Najveća nadmorska visina na području Općine je Ražovljeva glavica koja se nalazi iznad samog općinskog središta, te iznosi 164,6 m nadmorske visine. Nadmorska visina samog naselja iznosi 105 m.

Vapnenačke stijene od kojih se Općina uglavnom sastoji imaju tzv. dinarski pravac pružanja (SZ-JI) koje karakteriziraju vapnenačke stijene gornjokredne i tercijarne starosti, dok se u pravcu JZ-SI smjenjuju antiklinale i sinklinale (uzvisine i udoline). Obzirom na ovakav pravac pružanja, može se govoriti o reljefu valovitog oblika. Brežuljci su uglavnom građeni od vapnenaca kredne odnosno tercijarne starosti, a udoline su građene od lapora i pješčenjaka, eocenske starosti. Osim vapnenačke podloge, za područje Općine karakteristične su dolomitne stijene kao sastavni dio Ravnih Kotara. Klastiti su postavljeni laporima, vapnencima, konglomeratima i brečama. Odlikuju se vrlo jakim vertikalnom i lateralnom promjenom facijesa. Zajedničko obilježje svih sedimenata razvijenih na ovim prostorima njihov je postanak koji se odvijao u moru pod različitim paleogeografskim uvjetima. Karbonati su se taložili u mirnom, plitkom i toplom moru daleko od utjecaja kopna. Klastiti su proizvod vrlo nemirne sredine taloženja, uz snažan utjecaj kopnenog materijala. Stariji, karbonatni razvoj pripada uglavnom krednoj formaciji, a mlađi, klastični, paleogenu. Dobro uslojeni, pločasti, turonski vapnenci su rasprostranjeni na potezu Mala Čista – Stankovci – Škabrnje i Radašinovci prema Vrani. Smješteni su u jezgrama antiklinala, tvoreći u pravilu morfološka uzvišenja. Sastoje se poglavito od svjetlosmeđih, dobrouslojenih do pločastih vapnenaca. Debljina slojeva varira u prosjeku od 20 do 50 cm, a u pločastim vapnencima od 5 do 20 cm. Duž samog naselja i općine proteže se aproksimativno lociran rasjed. Sjeveroistočno i sjeverozapadno od navedenog rasjeda je još nekoliko manjih rasjeda i jedna bora. Upravo je izmjena antiklinala i sinklinala najznačajniji morfostrukturni faktor u gospodarskom razvoju koji Ravne kotare izdiže među agrarno najistaknutije dijelove hrvatskog primorja. U sinklinalnoj dolini je samo naselje, a sinklinala se proteže JI od Miljašić jaruge, SI od Murvice, između Donjeg i Gornjeg Zemunika, a završava S od Nadinskog blata.

1.2.2. PEDOLOŠKA OSNOVA

Na području Zadarske županije dominiraju hidromeliorirana, aluvijalna tla (fluvisol), koja se, obzirom na svojstva, svrstavaju u tla pogodna za poljoprivrednu proizvodnju. Aluvijalna tla karakteriziraju slaba dreniranost i stagnirajuće površinske vode. Za područje Općine karakteristična su skeletna erodirana tla koja se nalaze SI od naselja na tvrdim krednim vapnencima. Ova tla pripadaju sorti braunizirane crvenice, te je ona, poput ostalih tala sličnih svojstava (smeđeg tla, vapneno-dolomitne crnice te antropogenog tla) nešto slabije kvalitete, stoga je iskoristivost tla moguća u obliku pašnjaka ili šume. Karbonatne zone karakteriziraju krški oblici, jače ili slabije istaknutih kamenjara prekrivenih gustim makijama, ispresijecane manje ili više izraženim suhodolinama i dragama te pojavama vrtača.

1.2.3. BILJNI POKROV

Usporedo sa poljima koja dominiraju na području Općine nalaze se autohtone biljne zajednice submediteranskog raslinja koje su, djelovanjem čovjeka i životinjskog svijeta (stoke) degradirane i pretvorene u šikaru, šibljak i kamenjar. Za područje Općine bitnu stavku zauzimaju neobrađene poljoprivredne površine koje su obrasle crnikom, borovima i čempresima ili šikarastim zajednicama makije i gariga.

1.2.4. KRAJOBRAZNE I PRIRODNE VRIJEDNOSTI

Prirodne vrijednosti područja Općine Škabrnja nisu zaštićene temeljem Zakona o zaštiti prirode, a prema Uredbi o proglašenju ekološke mreže cjelokupni prostor Općine nalazi se u obuhvatu međunarodno važnog područja za ptice (HR 1000024 Ravni kotari). Nepovoljni utjecaji na okoliš bilježe se u vidu neriješenog sustava za pročišćavanje otpadnih voda, septičkih jama, te neadekvatne upotrebe sredstava za zaštitu bilja.

1.2.5. KLIMA

Klimatska obilježja ovog prostora su vruća i suha ljeta, te blage i vlažne zime sa srednjom temperaturom najtoplijeg mjeseca višom od 22°C, a najhladnijeg mjeseca do -3°C, te neravnomjernim rasporedom padalina. Navedeni parametri ukazuju na obilježja mediteranske klime. Klimu obilježavaju tri tipa vremena: - stabilno i lijepo vrijeme u ljeto i ranu jesen - burno,

suho i hladno vrijeme u hladnijoj polovici godine - južno, vlažno i kišovito u hladnijoj polovici godine.

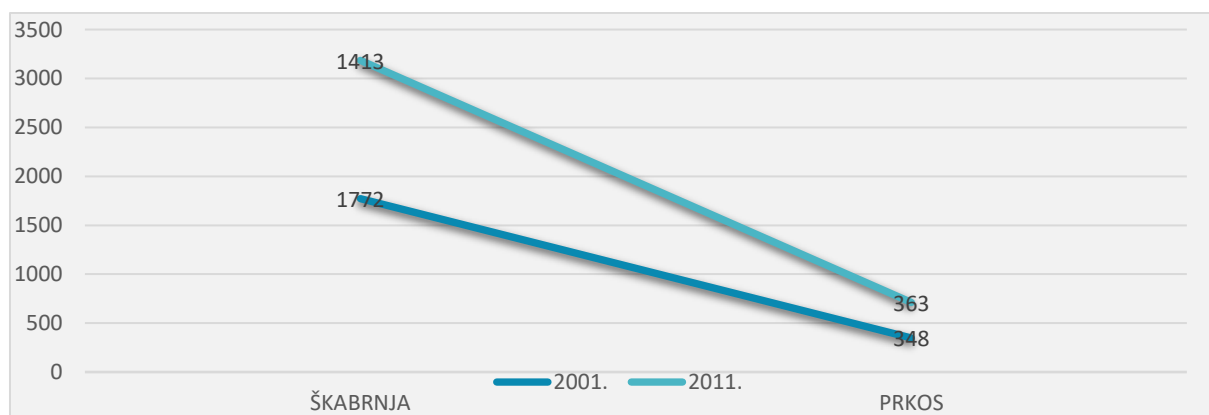
Godišnja suma insolacije se kreće od 2100 do 2600 sati godišnje. Prema navedenim hidrogeološkim prilikama u kombinaciji sa mediteranskim pluvijalnim režimom, padaline su na području ove općine najoskudnije u doba godine kada su najpotrebnije. Maksimum padalina bilježi se u periodu rujan-studeni, a minimum u srpnju i kolovozu. Tuča je vrlo rijetka pojava: u Benkovcu je bilo u 18 godina 7 dana tuče, u Smilčiću je bilo u 15 godina 5 dana tuče; vjetrovi su manje zastupljeni nego na obali, a tišina je znatno više. Izraženi su kontinentalni vjetrovi (S, SI, I, SZ = 48%). Od svih navedenih najčešći vjetar je S i SI pravca, bura i J i JI (šilok, jugo). Termoregulacijsko djelovanje maestrala ovdje ne postoji pa su ljetne vrućine jake i neugodne.

1.3.DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE PODRUČJA

1.3.1.UKUPNO KRETANJE BROJA STANOVNIKA

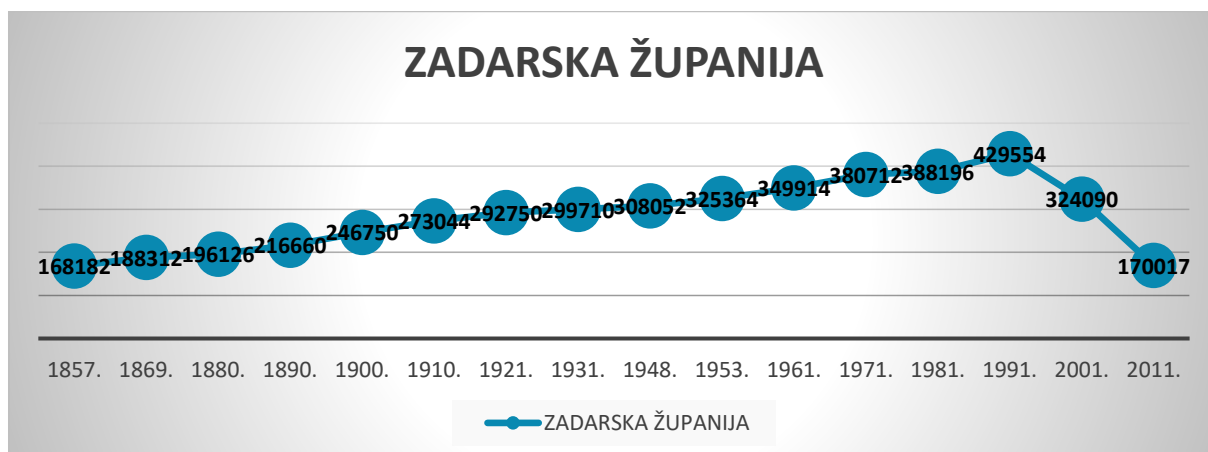
Uzevši u obzir podatke Državnog zavoda za statistiku za razdoblje 2001. - 2011. godine za područje Općine Škabrnja može se govoriti o uzlaznom trendu kretanja stanovništva. Zadnji popis stanovništva (2011. godina) u kojem je zabilježeno 1.776 stanovnika na području Općine svjedoči o manjem porastu broja stanovnika u odnosu na 2001. godinu kada je Općina brojila 1.772 stanovnika. Usporedo sa zadnjim popisima stanovnika (2011. godina) na državnoj i županijskoj razini, Općina sudjeluje sa 1,04% u prosjeku Zadarske županije, odnosno sa 0,04% u državnom prosjeku.

Grafikon 1 „Kretanje broja stanovnika na području Općine Škabrnja za razdoblje 2001.-2011.“ (Izvor: DZS)

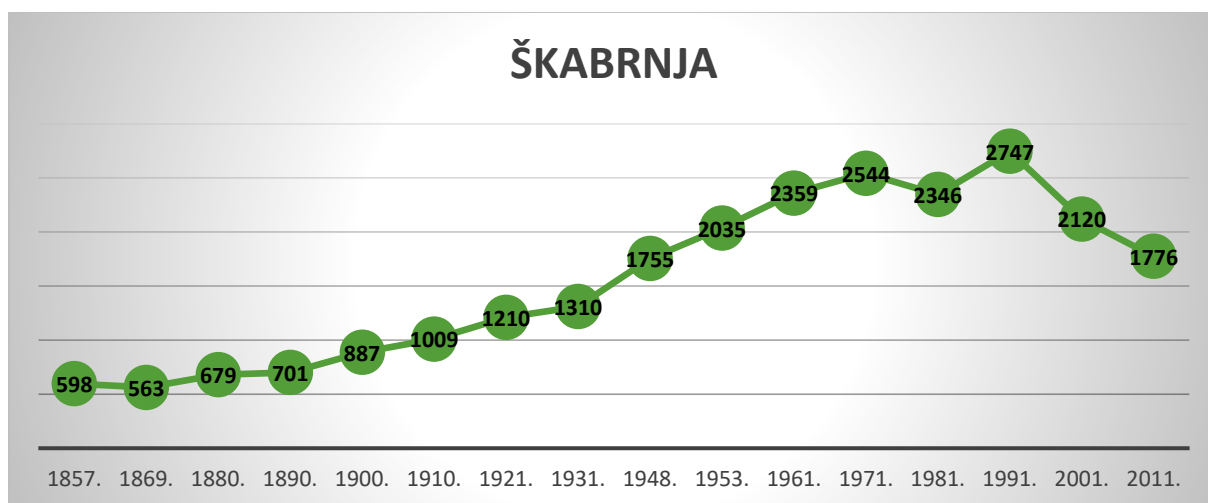

Kretanje broja stanovnika na području Zadarske županije, te Općine Škabrnja možemo pratiti od 1857. godine, te je, radi boljeg praćenja ukupnog kretanja stanovnika cijele Općine, potrebno sagledati demografsku sliku cijelog područja kroz nekoliko razdoblja. Na grafičkom prikazu možemo uočiti opće kretanje stanovnika Škabrnje (obuhvaćajući naselja Prkos i Škabrnja) koje se mijenjalo usporedo sa vremenskim i povijesnim prilikama (iseljavanja stanovništva, bolesti, ratovi), te razvojem Zadarske županije. Za Općinu Škabrnju, kao i za područje Zadarske županije vidljiv je uzlazni trend kretanja broja stanovnika do 1991. godine nakon čega, uslijed ratnih zbivanja, bilježimo pad broja stanovnika za četvrtinu. Uz značajan pad broja stanovnika u razdoblju 2001.-2011. godine (bilježi se pada stanovnika u Zadarskoj županiji za 47,5%, te na području Općine za 16%) u odnosu na popis stanovništva iz 1991. godine došlo je do depopulacije stanovništva, posebice u okupiranim područjima Zadarske županije koja obuhvaća područje Općine Škabrnja.

Grafikon 2 “Kretanje broja stanovnika u Zadarskoj županiji za razdoblje 1857.-2011.“ (Izvor: DZS)

Grafikon 3 „Kretanje broja stanovnika u Općini Škabrnja za razdoblje 1857.-2011.“ (Izvor: DZS)

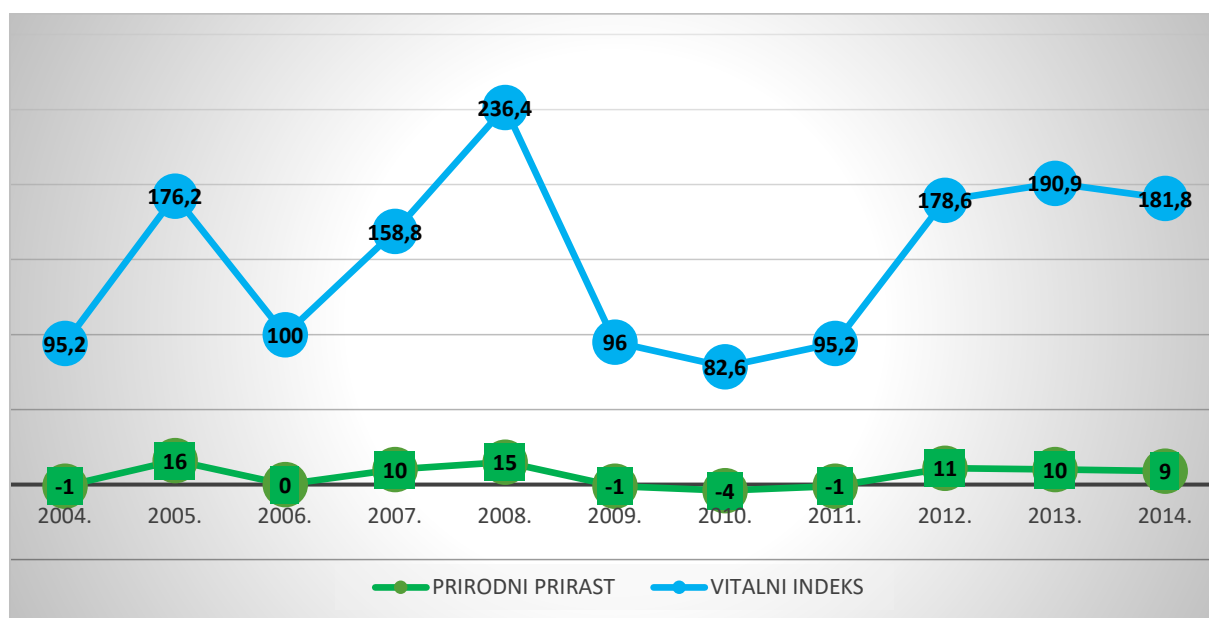

1.3.2. POKAZATELJI VITALNOSTI

1.3.2.1. PRIRODNI PRIRAST I VITALNI INDEKS

Pored demografske slike područja koju je neophodno utvrditi kako bi se ustanovilo opće kretanje stanovništva na nekom području potrebno je uzeti u obzir buduća kretanja stanovništva koja se mogu predvidjeti vitalnim pokazateljima Općine. Jedna od temeljnih odrednica ukupnog kretanja stanovništva njegovo je prirodno kretanje koje se u evidenciji Državnog zavoda za statistiku bilježi svake godine, te utvrđuje stopu nataliteta i mortaliteta. Zadarska županija odraz je negativnog demografskog trenda, za razliku od **Općine Škabrnja koja bilježi pozitivan prirodni prirast**. Stopa nataliteta u Zadarskoj županiji (popis 2011.) iznosi 9,9% što je više od stope nataliteta na državnoj razini koja iznosi 9,4%. Stopa mortaliteta za isto razdoblje jednaka je stopi nataliteta, te je manja od stope mortaliteta na razini RH. Područje Zadarske županije u prethodnim je godinama (izuzev 2005. godine) obilježeno trendom negativnog prirodnog prirasta, te se, zajedno sa ostalim županijama, pridružuje slijedu dugotrajnog slijeda negativnog prirodnog prirasta. Ova pojava vidljiva je u 2013. godini kada sve županije bilježe negativan prirast, izuzev pojedinih Općina, među kojima se nalazi i Škabrnja.

Grafikon 4 „Pokazatelji vitalnosti Općine Škabrnja“ (Izvor:DZS)

Grafički prikaz svjedoči o pozitivnom kretanju prirodnog prirasta na području Općine Škabrnja, te je on, za razliku od većine općina unutar Zadarske županije koje slijede trend negativnog prirodnog prirasta, u razdoblju 2004.-2014. godine bez drastičnih promjena.

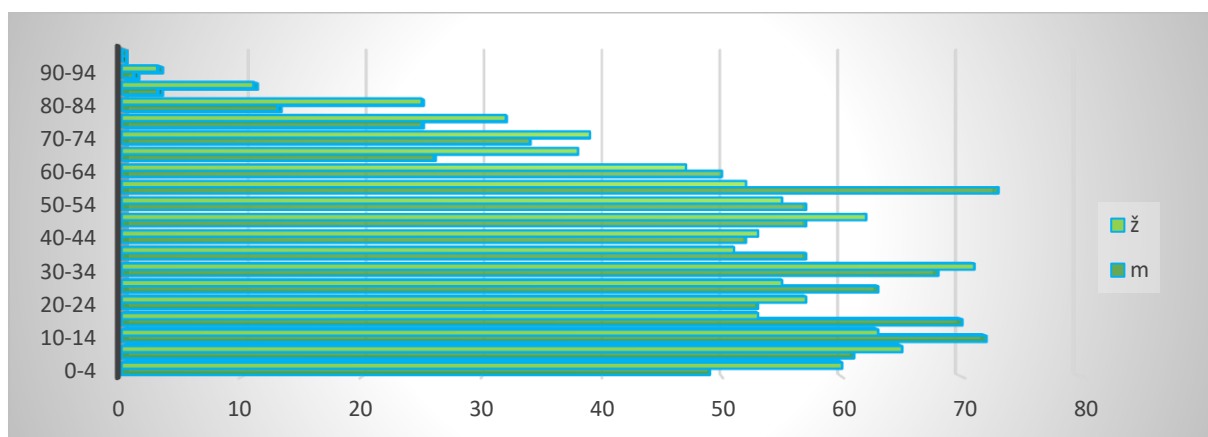
Pored prirodnog prirasta, važan pokazatelj vitalnosti također je i vitalni indeks. Vitalni indeks je omjer između broja živorođene djece i broja umrlih osoba, odnosno broj živorođenih na 100 umrlih osoba, te za područje općine Škabrnja, u 2014. godini iznosi 181,8 (20 rođenih i 11 umrlih).

1.3.2.2.DOBNO-SPOLNA STRUKTURA STANOVNIKA

Uzevši u obzir podatke Državnog zavoda za statistiku o prirodnom prirastu (stopa nataliteta i stopa mortaliteta), te podatke o migracijama i ostalim čimbenicima koji utječu na selidbu stanovnika (ratovi, bolesti i sl.) dolazimo do analize dobno-polne strukture stanovništva koja predstavlja jednu od najvažnijih struktura stanovništva. Analiza dobno-polne strukture stanovnika odličan je pokazatelj povijesnog razvoja stanovništva, te odražava zajedničko djelovanje svih čimbenika koji određuju ukupno kretanje stanovništva (natalitet, mortalitet, migracije, vanjski čimbenici – rat, bolesti i sl.). Pored uvida u povijesni tijek kretanja stanovništva, ovom analizom dolazi se do spoznaja o budućem kretanju stanovnika koje prije svega ovisi o dobnoj strukturi koja ponajviše utječe na stopu rasta stanovništva (natalitet i mortalitet). Pokazatelji dobno-polne piramide odnose se na prosječnu starost (prosječnu životnu dob) stanovnika, te indeks starosti koji pokazuje omjer broja starih 60 i više godina i mladih u dobi do 19 godina.

Dobno-polna piramida odraz je demografskog starenja stanovništva prisutnog na području Zadarske županije koja u posljednja dva desetljeća bilježi povećanje broja stanovnika starijeg od 65 godina, te smanjenje broja mladog stanovništva. Prosječna starost u Zadarskoj županiji u 2011. godini iznosila je 41,9 godina, te zajedno sa državnim prosjekom spada u zemlje sa visokom prosječnom starošću.

Grafikon 5 „Dobno-polna piramida Općine Škabrnja“ (Izvor:DZS)

Dobno-spolna struktura Općine Škabrnja ukazuje na podjednak udio muškaraca i žena u ukupnom stanovništvu, te on iznosi 50,23% za žene, odnosno 49,77% za muškarce. Najveći udio u ukupnoj dobno-spolnoj strukturi ima stanovništvo starosne kategorije 30-34 godina u kojoj žene sudjeluju sa postotkom od 51,08% , dok je udio muškaraca 48,92% što ukazuje da **stanovništvo na području Općine Škabrnja nije zašlo u proces starenja**. Pozitivna slika Općine odraz je pozitivnog prirodnog prirasta, odnosno većeg nataliteta u odnosu na broj umrlih. Kao prilog tome važno je za napomenuti je da je, prema podacima DZS (popis 2011.) **Općina Škabrnja jedna od deset Općina u RH s najvećim udjelom stanovništva mlađeg od 15 godina**.

Tablica 4 „Deset Općina s najvećim udjelom stanovništva mlađeg od 15 godina“ (Izvor: DZS)

ŽUPANIJA	GRAD/OPĆINA	BR.STANOVNIKA	0-14 (%)
Zadarska	Škabrnja	1.776	20,8
Splitsko-dalmatinska	Zmijavci	2.048	21,2
Vukovarsko-srijemska	Vođinci	1.966	21,6
Brodsko-posavska	Sikirevci	2.476	22,1
Međimurska	Orehovica	2.685	22,1
Bjelovarsko-bilogorska	Đulovac	3.245	22,1
Brodsko-posavska	Gundinci	2.027	22,8
Splitsko-dalmatinska	Imotski	10.764	23,2
Međimurska	Pribislavec	3.136	23,4
Virovitičko-podravka	Voćin	2.382	26,3

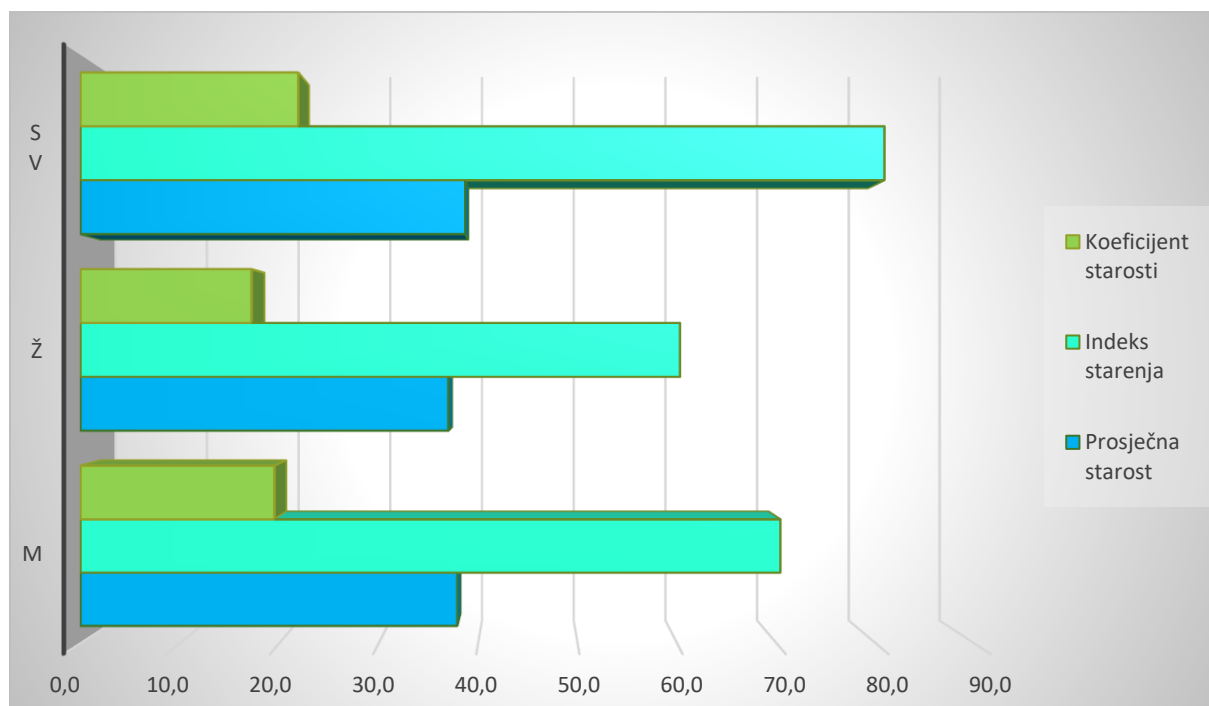
Tablica 5 „Kontingenti stanovništva u Općini Škabrnja po spolu i starosnoj strukturi“ (Izvor: DZS)

OPĆINA	Spol	Ukupno	0 – 6 godina	0-14 godina	0-17 godina	0-19 godina	Žene u fertilnoj dobi	Radno sposobno stanovništvo	60 i više godina	65 i više godina	75 i više godina
Škabrnja	sv.	1.776	161	370	437	493	402	1.156	347	250	113
Škabrnja	m	884	76	182	218	252	0	600	152	102	42
Škabrnja	ž	892	85	188	219	241	402	556	195	148	71

Obzirom na podatke Državnog zavoda za statistiku o kontingentu stanovništva po spolu i starosnoj strukturi, može se uočiti da na području Općine Škabrnja prevladava radno sposobno stanovništvo koji ulazi u starosnu kategoriju 15-64 godina, te u ukupnom broju stanovnika (za

područje Općine) iznosi 65% od kojih muškarci sudjeluju sa 51,9%, dok žene čine postotak od 48,09%. Obzirom da stanovništvo starosne strukture 60 i više godina ne premašuje broj stanovnika kategorije 0-19 godina, **na području Općine Škabrnja nije prisutan proces starenja stanovništva** za razliku od Zadarske županije gdje je ovaj trend vidljiv duže vrijeme.

Grafikon 6 „Prosječna starost, indeks starenja i koeficijent starosti stanovnika u Općini Škabrnja“ (Izvor: DZS)

Prosječna starost stanovnika odražava srednje godine života stanovništva. Za područje Općine prosječna starost iznosi 37,9 (muškarci 37,0, žene 38,7), te je manja od prosječne starosti stanovništva Zadarske županije koja je u 2011. godini iznosila 41,7, odnosno manja je od prosječne starosti RH koja ima trend starenja stanovništva, te, u odnosu na Europu, spada u zemlje s visokom prosječnom starošću (prosječna starost na razini RH iznosi 42,2 godine). Pojava demografskog starenja stanovništva prisutna na državnoj razini, te u Zadarskoj županiji posljedica je smanjenja broja mladog stanovništva (uslijed smanjenja nataliteta), te se kao posljedica toga povećao udio stanovnika starijeg od 60 godina. Ova pojava izražena je kroz dva pokazatelja: indeks starenja i koeficijent starosti.

Indeks starenja pokazuje postotni udio osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj stanovnika starosne kategorije 0-19 godina života, te za područje Općine iznosi 70,4. Obzirom da su indeksi starenja RH (115%), Zadarske županije (117,4%) i same Općine (70,4%) veći od 40%, to ukazuje na činjenicu da je stanovništvo na ovim područjima zašlo u proces starenja.

Koeficijent starosti drugi je pokazatelj relevantan za vidljivost demografskog starenja stanovništva, te se izračunava kao postotni udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu. Ukoliko pokazatelji upućuju na koeficijent starosti veći od 12%, smatra se da je stanovništvo tog područja zašlo u proces starenja. Ovaj pokazatelj veći je od propisanog na državnoj (24,1%), županijskoj (25,5%) i lokalnoj razini (19,5%) promatranog područja (Općina Škabrnja), te je, uzevši u obzir navedeno, stanovništvo zašlo u proces starenja.

Uzevši u obzir demografska kretanja stanovništva, važno za napomenuti je da su na području Općine (uzevši u obzir kategorizaciju stanovništva prema narodnosti) Hrvati u ukupnom broju stanovništva Općine (1.776) zastupljeni u 99%-nom iznosu, dok postotak od 0,06 % (ukupno dva stanovnika) čine Nijemci i nepoznata kategorija.

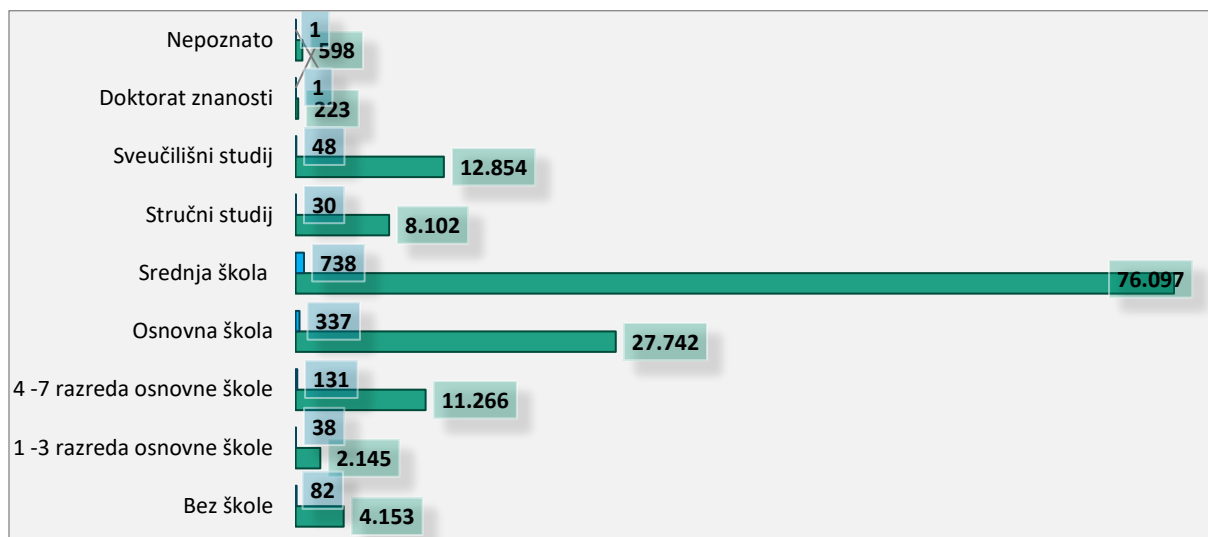
Tablica 6 „Stanovništvo prema narodnosti“ (Izvor: DZS, Popis 2011)

MANJINE	UKUPNO	UKUPNO (%)
Hrvati	1.774	99,89
Nijemci	1	0,06
Nepoznato	1	0,06
UKUPNO	1.776	100,00

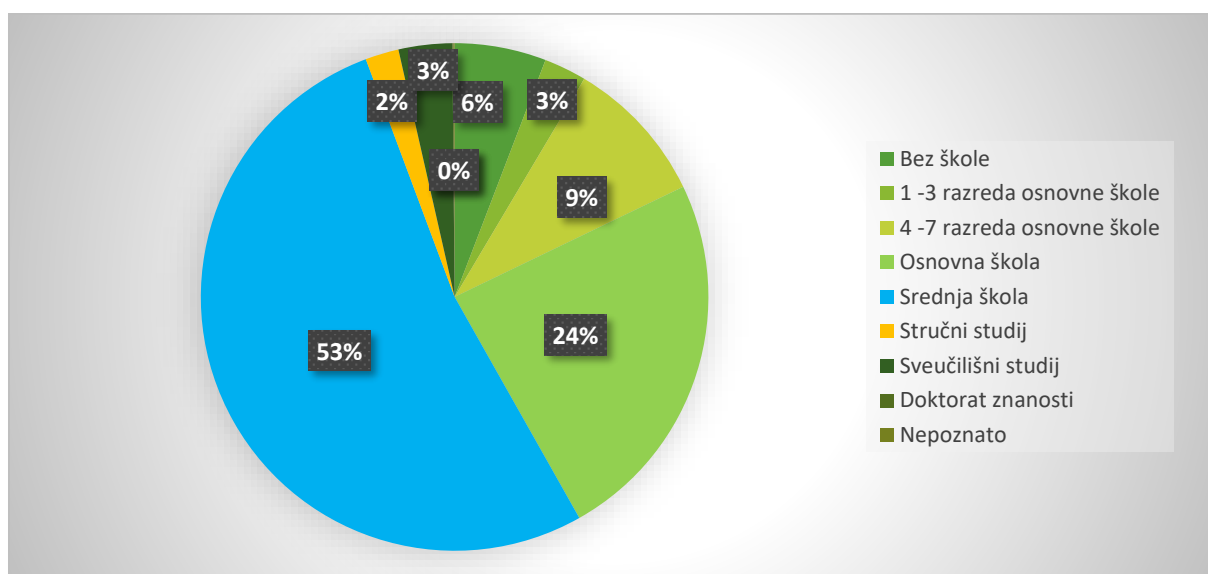
1.3.2.3.OBRAZOVNA STRUKTURA STANOVNIKA

Prema podacima stanovništva sa zadnjeg popisa (2011. godina) o obrazovnoj strukturi stanovništva, najveći udio osoba u Zadarskoj županiji, ali i na području Općine ima završenu srednju stručnu spremu, dok je broj osoba bez završene škole najmanji, te za područje županije iznosi 3%, odnosno 6% za područje Općine. Ovaj postotak odraz je starije populacije stanovnika koja se nalazi na ovim područjima.

Grafikon 7 „Usporedba obrazovne strukture stanovnika na području Zadarske županije i Općine Škabrnja“ (Izvor: DZS, Popis 2011.)

Grafikon 8 „Obrazovna struktura stanovnika“ (Izvor: DZS, Popis 2011.)

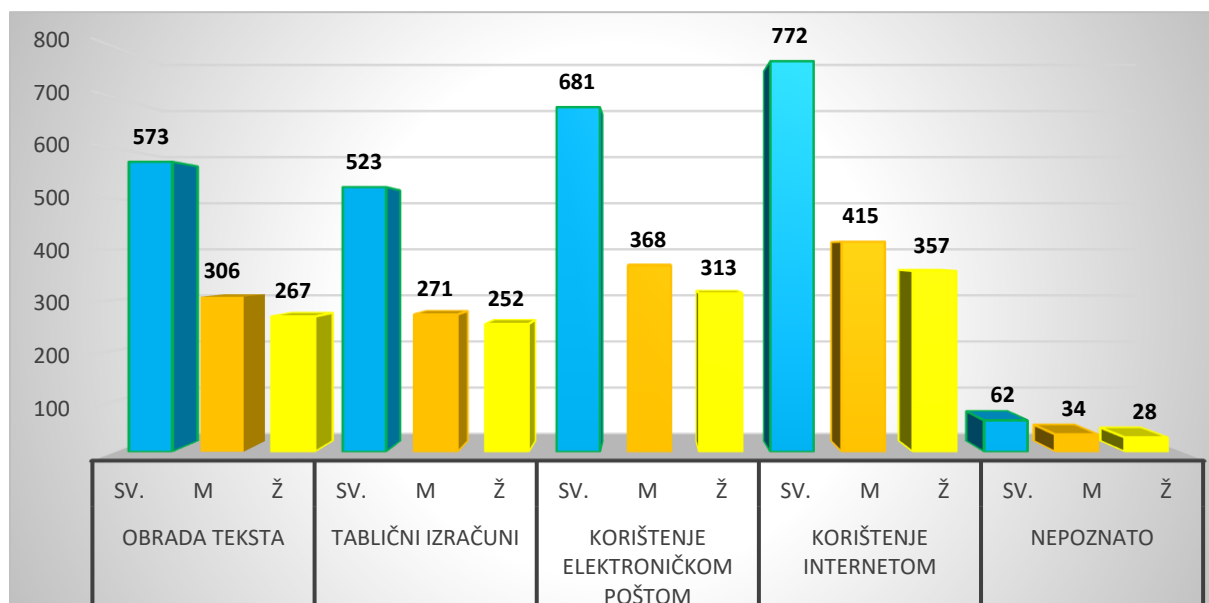

Od ukupno promatranog broja stanovnika na području Općine Škabrnja (1.406) najveći dio ima završenu srednju stručnu spremu (njih 738), te u ukupnom broju stanovnika čini postotak od 53%. Nadalje, na području Općine nalazi se 6% visokoobrazovanog stanovništva (njih 79), od kojih najviše (44) ima završen sveučilišni studij, dok 4 osobe imaju diplomu magistra, te jedna osoba koja je na području Općine evidentirana sa stečenom titulom doktorat znanosti.

Važan pokazatelj općeg obrazovanja odnosi se na informatičku pismenost, te se od ukupnog broja stanovnika na području Općine starijeg od 10 godina (1.541) najveći broj stanovnika izjasnio u pogledu korištenja interneta (50%), 37% stanovnika se očitovalo o korištenju

programom obrade teksta, 34% se koristi tabličnim izračunom teksta, dok ih se 44% koristi elektroničkom poštom.

Grafikon 9 „Stanovništvo prema informatičkoj pismenosti u Općini Škabrnja“ (Izvor: DZS, Popis 2011)

1.4.GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA

1.4.1.OSNOVNI RAZVOJNI POKAZATELJI

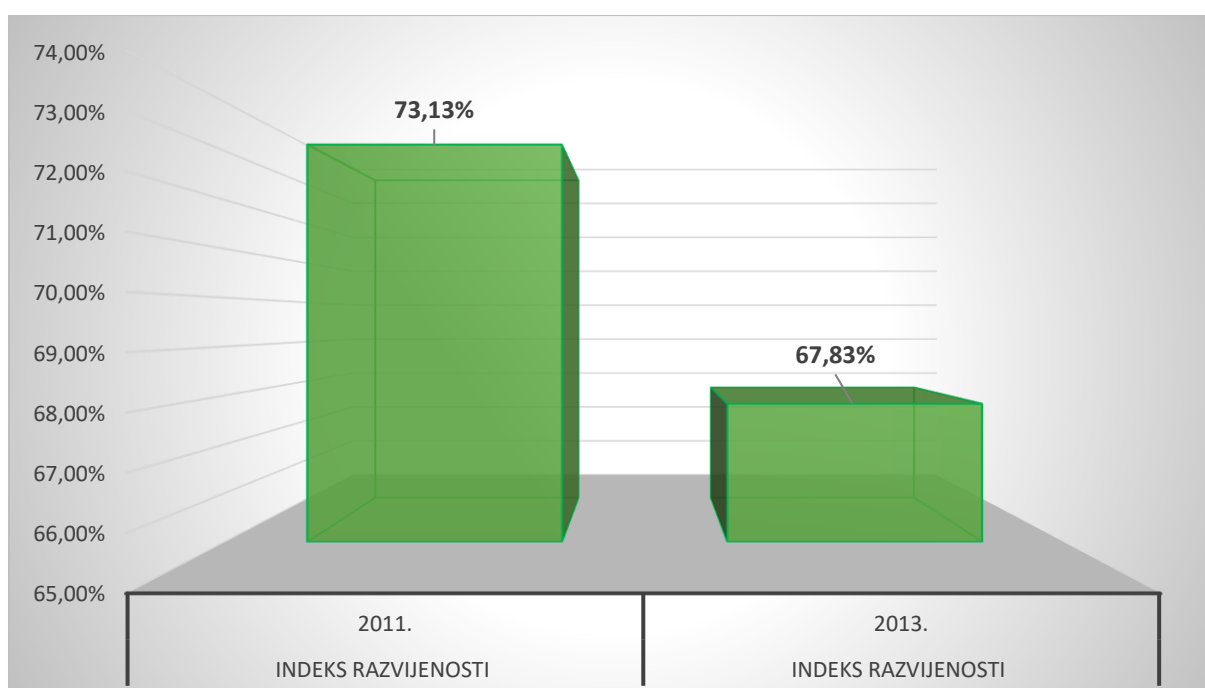
Razvijenost određenog područja (jedinica lokalne samouprave) mjeri se ponderiranim prosjekom nekoliko društveno-gospodarskih pokazatelja: stope nezaposlenosti, dohotka po stanovniku, proračunskog prihoda JLS, općeg kretanja stanovništva, te stope obrazovanosti. Postupak ocjenjivanja i razvrstavanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema indeksu razvijenosti provodi Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14). Ovisno o vrijednosti indeksa (vrijednost indeksa razvijenosti <50% prosjeka RH, vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% prosjeka RH, vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka RH, vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH, vrijednost indeksa razvijenosti >125%) JLS svrstavaju se u pet skupina (I, II, III, IV, V skupina). Obzirom na navedeno, Općina Škabrnja sa indeksom razvijenosti od 67,83 % u 2013. godini svrstava se u II skupinu indeksa razvijenosti čija je vrijednost između 50% i 75% prosjeka RH, te se. Na području Zadarske županije pokazatelj razvijenosti za navedeno razdoblje iznosi 106,39%, te se, prema kategorizaciji jedinica područne (regionalne) samouprave, ubraja u IV.

skupinu indeksa razvijenosti (vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH).

Tablica 7 „Osnovni razvojni pokazatelji Općine Škabrnja“ (Izvor: MRRFEU, 2016.)

OPĆINA	Prosječni dohodak po stanovniku (kn)	Prosječni izvorni prihodi JLS po stanovniku (kn)	Prosječna stopa nezaposlenosti	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanog stanovništva u radno aktivnoj populaciji	Indeks razvijenosti
	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2011.	2013.
Škabrnja	21.211	925	14,90%	97,5	69,63%	67,83%

Grafikon 10 „Indeks razvijenosti u Općini Škabrnja“ (Izvor: MRRFEU, 2016.)

1.4.2.POLJOPRIVREDA

U 2015. godini (na datum 14.12.2015.), prema podacima APPRRR-a, u Općini Škabrnja djelovalo je 180 poljoprivrednih gospodarstava upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava. 99% poljoprivrednih gospodarstava organizirana je u obliku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (njih 178), dok je ostatak organiziran u obliku obrta (1) i trgovačkog društva (1). Najveći broj poljoprivrednih gospodarstava nalazi se na području naselja Škabrnja (njih 138), dok su u naselju Prkos organizirana sveukupno 42 gospodarstva.

Tablica 8 „Broj PG-a i poljoprivrednog zemljišta u Općini Škabrnja i Zadarskoj županiji“ (Izvor: APPRRR)

Županija/Općina	<3		≥3 i <20		≥20 i <100		≥100 i < 1.500		≥1.500		UKUPNO	
	Broj PG	Površina (ha)	Broj PG	Površina (ha)	Broj PG	Površina (ha)	Broj PG	Površina (ha)	Broj PG	Površina (ha)	Broj PG	Površina (ha)
Zadarska županija	5.072	5.437,73	1.318	8.338,64	101	3.728,90	20	7.806,35	0	0,00	6.511	25.311,63
Općina Škabrnja	129	194,72	37	191,31	1	35,14	0	0,00	0	0,00	167	421,17

Broj poljoprivrednih gospodarstava koja raspolažu određenim zemljištem za područje Općine Škabrnja iznosi 167. Najveći broj PG raspolaže zemljištem površine <3 ha (njih 129), dok ostatak raspolaže zemljištem površine ≥3 i <20 (37) i ≥20 i <100 (1).

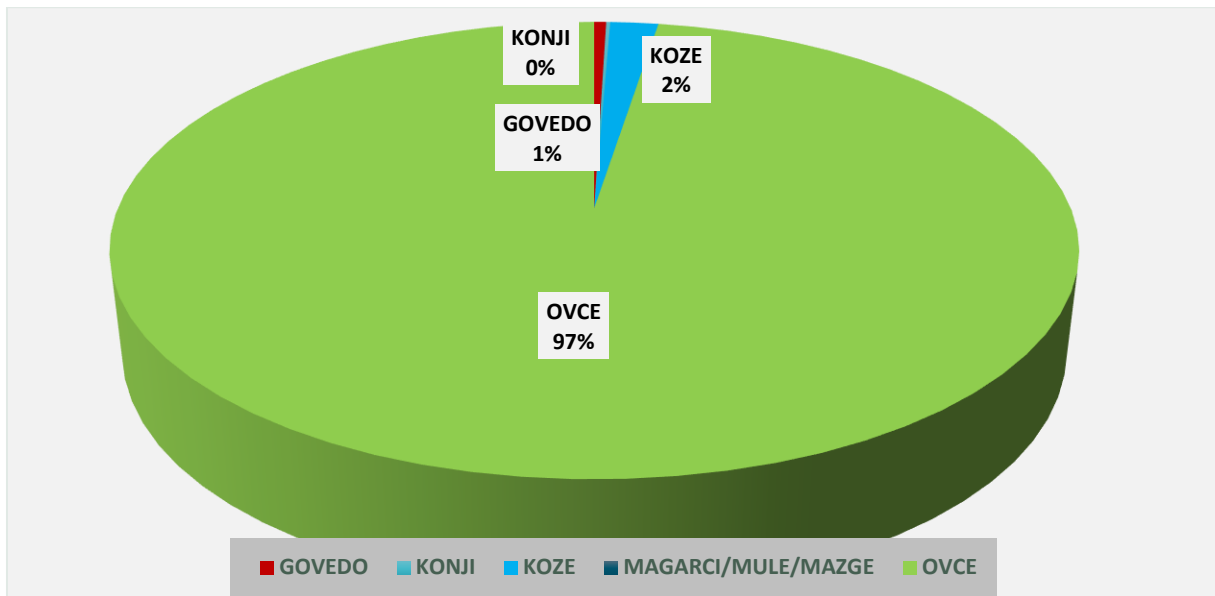
Osim primarne poljoprivredne proizvodnje, proizvodna djelatnost na području Općine je slabo zastupljena. U Općini se nalazi sveukupno 421,17 ha obradivih površina, te su, od poljoprivrednih kultura, najviše zastupljeni vinova loza, maslina, višnja, krumpir, trešnja, te livade i ugar.

Najznačajnije poljoprivredne grane su:

- **Voćarstvo i maslinarstvo:** u domeni voćarstva najzastupljenija kultura je višnja (maraska), te trešnja, badem i breskva. Uzevši u obzir kvalitetu tla, te povoljne klimatske uvjete (topli i suhi periodi tijekom dozrijevanja ploda) područje Općine pogoduje rastu autohtone sorte višnje (maraske) koja, uslijed navedenih karakteristika područja, postiže odličnu kakvoću ploda, te je, njena iskoristivost kao voća višestruka (pored ploda koristi se koštica i list). Na području Općine manji nasad ove sorte podignut je na položaju „Kod bunara“ gdje se nalazi oko 150 stabala maraske na 0,4 ha. Plod višnje tradicionalno se koristi kao sirovina u prehrambenoj industriji, te se u tom segmentu koristi za proizvodnju likera, žestokih pića, vitaminskih sirupa, sokova, pekmeza, te zamrznutih i sušenih plodova. Na području Općine postoje mogućnosti razvoja ekološke proizvodnje, te se voćarstvo, kao poljoprivredna djelatnost obnavlja. Naselja koja imaju predispozicije za uzgoj voćarskih kultura (između ostalog i šljiva, jabuka i sl.) su Prkos, Škabrnja polje, Grudine, Pržine Blatine, Vlake-rosulje.
- **Vinogradarstvo:** područje Općine je, prema podacima APPRRR-a, najpovoljnije za uzgoj vinove loze, te je kvaliteta proizvodnje vina zagarantirana visokokvalitetnim tlom neophodnim za razvoj ove kulture (pjeskovita, duboka i propusna tla).

- **Vinarstvo:** obzirom na okrupljenost poljoprivrednog zemljišta, potrebno je izvršiti mjere obnove vinograda, te pristupiti kvalitetnoj vinskoj edukaciji i izgradnji zajedničkog podruma.
- **Povrćarstvo:** uzgoj povrća, obzirom na ograničene količine vode za navodnjavanje, dostupan je samo u dijelu Općine (zone sa flišnom podlogom), te su proizvođači orijentirani na proizvodnju lubenica, krumpira, dinja i mladog luka.

Grafikon 11 „Formiranje ukupnog broja grla stoke na području Općine Škabrnja na dan 14.12. 2015.“ (Izvor: APPRRR)

Na području Općine na dan 14.12.2015. godine evidentirano je 26 poljoprivrednih gospodarstava unutar kojih se nalazi 634 grla životinja. Najveći broj grla odnosi se na ovce (611 grla na području Općine), dok su u najmanjoj mjeri zastupljeni konji gdje jedno grlo posjeduje jedno poljoprivredno gospodarstvo. Na području Općine također su zabilježena dva poljoprivredna gospodarstva koja se bave uzgojem pčela, te sveukupno imaju 60 košnica.

U vidu stočarske proizvodnje, odnosno proizvodnje konzumnih jaja i tova brojlerskih pilića na području Općine postoji interes za izgradnjom peradarskih farmi, te kombinacijom ekstenzivnih pašnjačkih površina i korištenjem obradivih površina postoji mogućnost uzgoja ovaca i krava.

1.4.3. TURIZAM

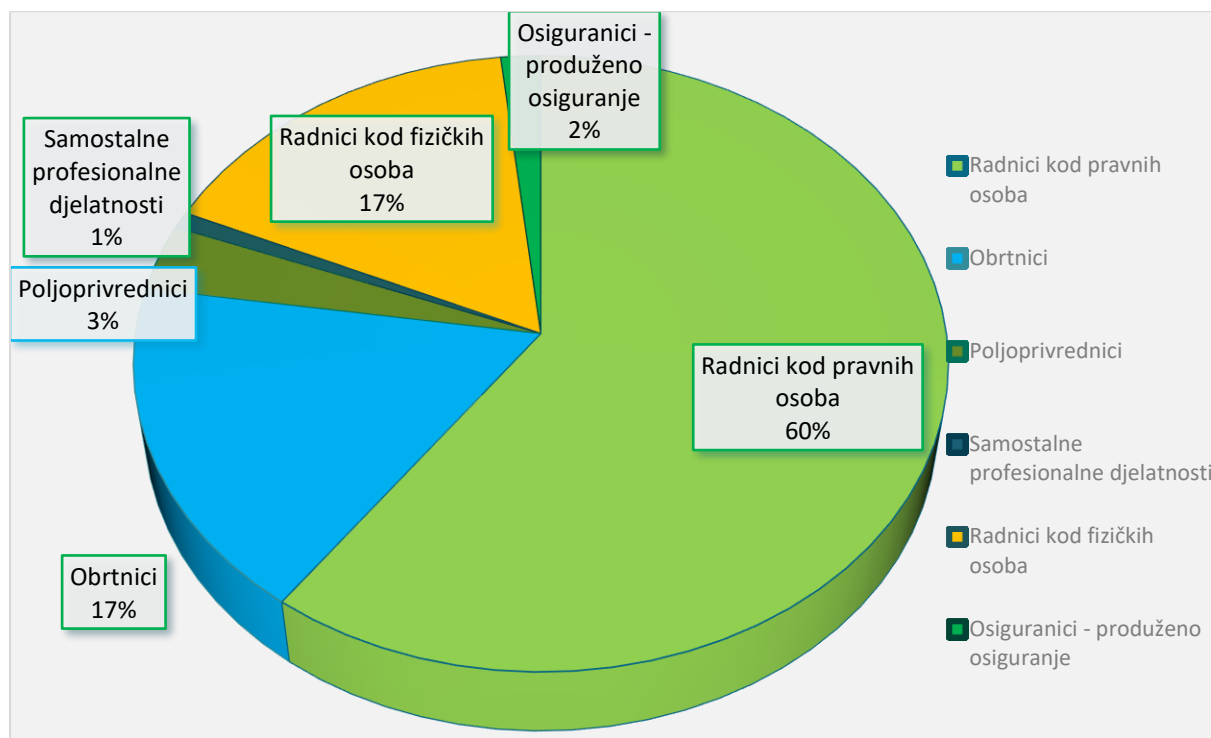
Razvojne mogućnosti Općine Škabrnje temelje se na razvoju seoskog turizma baziranog na izletničkom ruralnom turizmu i gastronomskoj ponudi domaćih specijaliteta. Obzirom na prirodne predispozicije (položaj na Ravnih Kotarima uz brojna polja ispresijecana zaseocima,

te blizina mora) otvaraju se mogućnosti razvoja ruralnog turizma. Područje Općine karakteriziraju brojni vidikovci od kojih je najpoznatija Ražovljeva glavica kao poznata strateška točka za vrijeme Domovinskog rata. U spomen poginulim braniteljima i civilima Domovinskog rata iz Škabrnje, u tijeku je izgradnja općinske zgrade s memorijalnim centrom čija je realizacija zamišljena u dvije faze. Prva faza odnosi se na izgradnju općinske zgrade koja se nalazi na centralnom Trgu dr. Franje Tuđmana, te je unutar nje predviđeno nekoliko prostorija (na katu zgrade smješteni su općinski uredi, dok je u prizemlju planirana polivalentna dvorana koja je zamišljena kao prostor za razna okupljanja, druženje i djelovanje udruga s područja Općine. U sklopu dvorane planirane su prostorije za okupljanje hodočasničkih grupa sa cijelog područja RH, te održavanje prezentacija kao replike povijesnih događaja koji su značajni za područje Općine (Domovinski rat). U sklopu navedenog planirana je soba Spomen-obilježja zamišljena kao memorijalni dio kojom je obuhvaćen događaj 18.11.1991. godine. Izgradnju općinske zgrade novčano potpomažu Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Ministarstvo branitelja, te sama Općina, dok je drugu fazu završetka izgradnje općine (Druga faza projekta sastoji se od izgradnje Memorijalnog centra na Ražovljevoj glavici čije je idejno rješenje u procesu razrade, te je realizacija ovog projekta zamišljena kroz nekoliko faza) novčano sufinancirala vlada RH koja je ovaj projekt prepoznala kao jedan od važnijih, te u njegovom sufinanciranju sudjelovala sa iznosom od 2 milijuna kuna. Prva faza izgradnje koja je završena, odnosi se na asfaltiranje puta s nogostupom i uvođenje javne rasvjete, te ostale neophodne infrastrukture, dok se druga faza odnosi na izgradnju same instalacije Memorijalnog centra u Ražovljevu glavicu. Izgradnjom centra otvorile bi se dodatne mogućnosti razvoja turizma, te bi se gostima, kako bi njihov boravak u Općini potrajao što duže, uz obilazak i posjet spomen obilježjima, omogućilo kušanje domaćih specijaliteta, te ponuda proizvoda lokalnih OPG-ovaca, te kupnja autohtonih suvenira u papirnom i digitalnom obliku. Službeni podaci o broju noćenja (hotelski smještaj) na području Općine nisu poznati, dok se u pogledu privatnog smještaja bilježi osam ležaja u naselju Prkos kategoriziranih kao objekt sa 4*.

1.4.4. TRŽIŠTE RADA

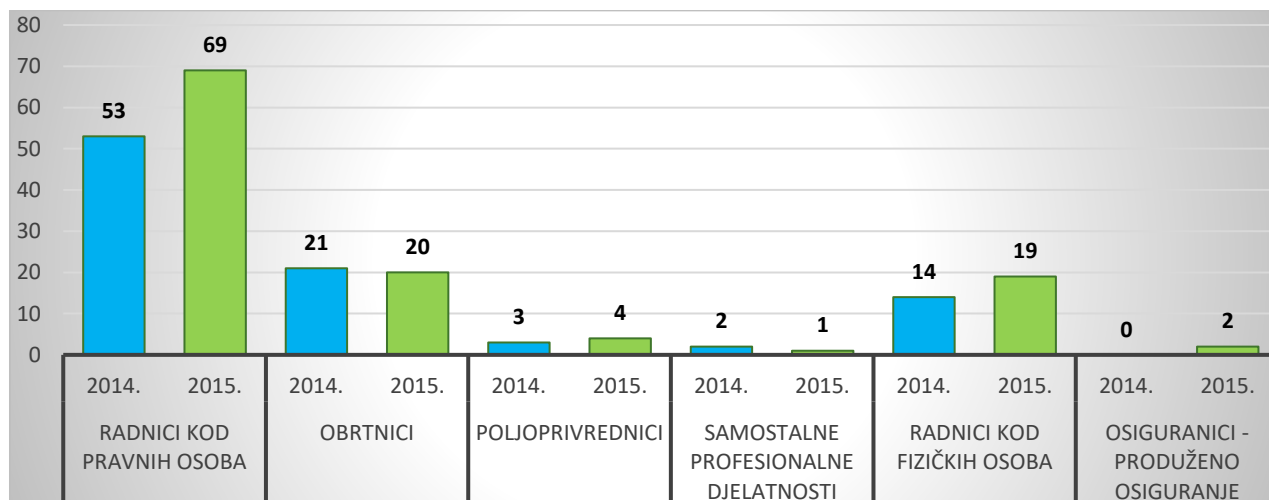
Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje iz 2015. godine, od ukupnog broja zaposlenih osoba (115) najveći postotak odnosi se na radnike zaposlene kod pravnih osoba, dok najmanji broj zaposlenih (2%) otpada na radnike na produženom osiguranju. Na poslovima osiguranika kod međunarodnih organizacija i u inozemstvu nije zabilježena niti jedna zaposlena osoba.

Grafikon 12 „Zaposlene osobe u Općini Škabrnja na dan 31.12.2015. godine prema vrsti zaposlenja“ (Izvor HZMO)

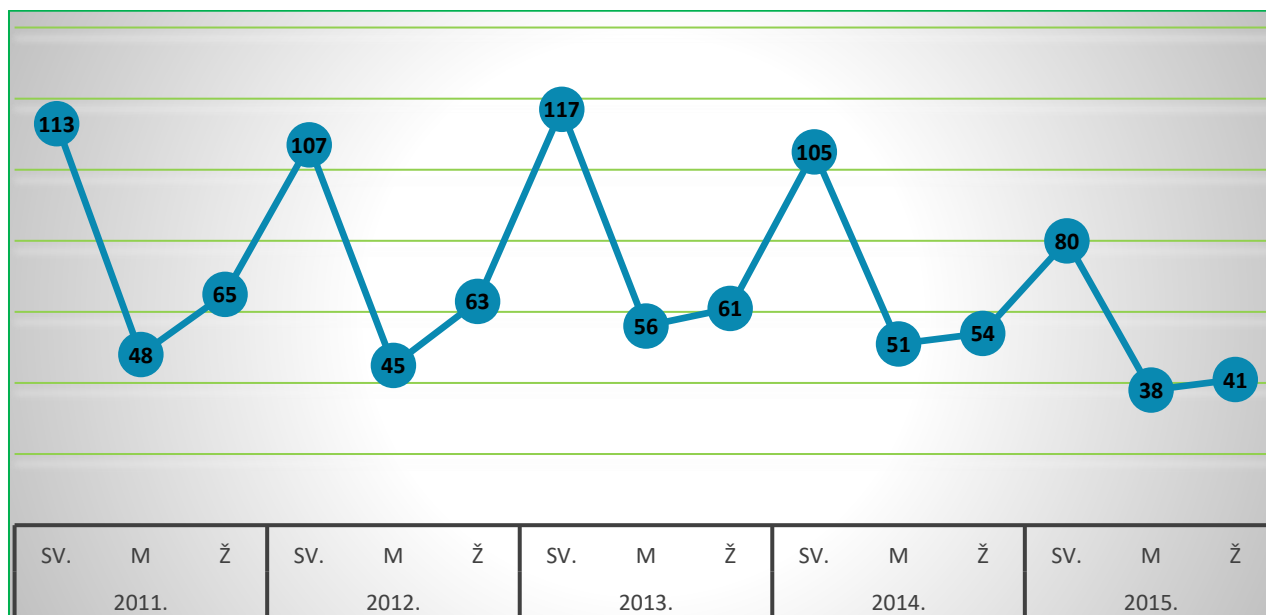

Usporedbom kretanja zaposlenih osoba na području Općine Škabrnja u razdoblju 2014.-2015. godine vidljivo je (grafički prikaz ispod) povećanje broja zaposlenih osoba u kategoriji radnika kod pravnih osoba za 30%, te radnika kod fizičkih osoba (5 zaposlenih radnika više) i poljoprivrednika gdje je u radni odnos stupila jedna osoba više. Na poslovima osiguranika kod međunarodnih organizacija i u inozemstvu nije zabilježena niti jedna zaposlena osoba.

Grafikon 13 „Usporedba zaposlenih osoba na području Općine Škabrnja za razdoblje 2014.-2015. godine“ (Izvor: HZMO)

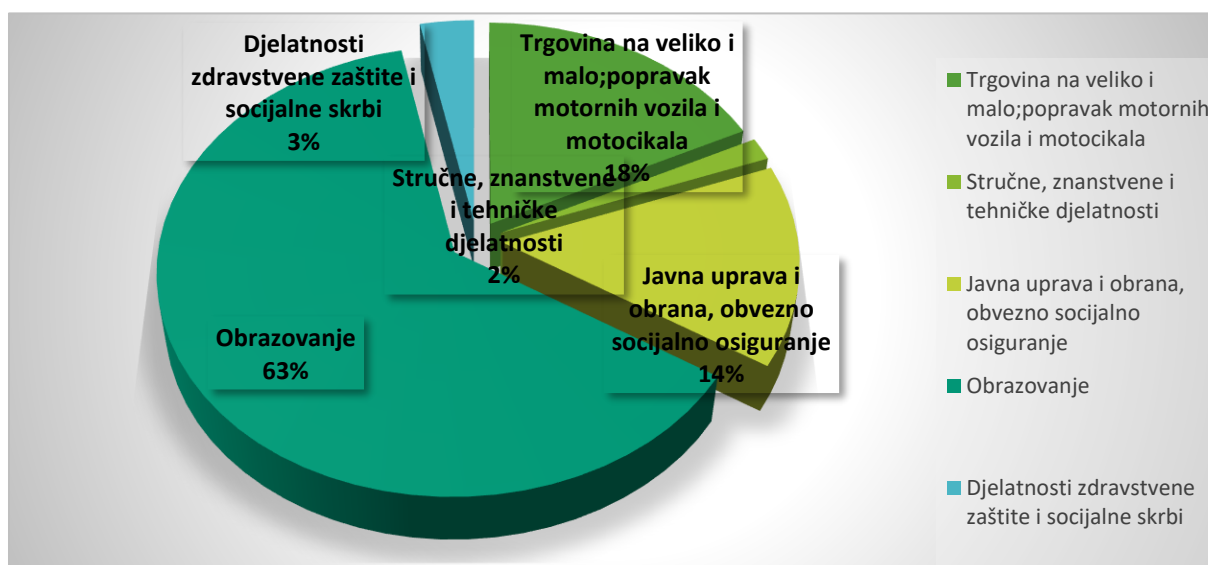

Grafikon 14 „Kretanje registrirane stope nezaposlenosti na području Općine Škabrnja za razdoblje 2011.-2015. godine“ (Izvor: HZZ)

Prema podacima Statistike on – line Hrvatskog zavoda za zapošljavanje vrijednost registrirane nezaposlenosti na području Općine Škabrnja za razdoblje 2011.-2015. godine najveća je u 2013. godini kada iznosi sveukupno 117 (od toga 56 nezaposlenih osoba pripadnica ženskog spola, te 61 nezaposlen muškarac), dok je najmanji broj nezaposlenih vidljiv u 2015. godini, stoga je, obzirom na navedeno (**na području Općine**), **vidljiv pozitivan trend kretanja zaposlenosti**. U 2015. godini nezaposleno je sveukupno 80 osoba (38 osoba muškog spola, 41 nezaposlena žena).

Grafikon 15 „Zaposleni prema sektorima u Općini Škabrnja na dan 31. ožujka“ (Izvor: DZS, Zaposlenost i plaće u 2014.)

Prema zadnjim službenim podacima Državnog zavoda za statistiku za 2014. godinu (na dan 31. ožujka) Općina Škabrnja najveći broj zaposlenih ostvarila je unutar djelatnosti *Obrazovanja* (šifra P) gdje je od ukupno 39 zaposlenih osoba udio žena 80%; obrazovanje slijedi *Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala* gdje je u ožujku 2014. godine bilo 11 zaposlenih osoba.

Tablica 9 „Zaposleni (zaposlene žene) u pravnim osobama u Općini Škabrnja na dan 31. ožujka“ (Izvor: DZS, Zaposlenost i plaće u 2014.)

SEKTORI	BROJ ZAPOSLENIH	
	2014.	ŽENE
Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	11	11
Prijevoz i skladištenje	3	1
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1	1
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	9	4
Obrazovanje	39	31
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	2	2
UKUPNO	65	50

Prema podacima DZS iz 2014. godine, na području Općine bilo je zaposleno 65 osoba, od kojih je udio žena 77% (sveukupno 50 zaposlenih radnika ženskog spola). Najveći broj pripadnica ženskog spola zaposleno je na trgovačkim poslovima, odnosno u kategoriji *Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala* gdje od ukupno 11 zaposlenih, žene sudjeluju u 100% - nom iznosu, te u obrazovnom sektoru gdje je brojčano zaposleno najveći broj žena (31 od ukupno 39).

1.5. DRUŠTVENI RAZVOJ ZAJEDNICE

1.5.1. PREDŠKOLSKI ODGOJ

Dječji vrtić predškolska je javna ustanova koja djelatnost predškolskog odgoja obavlja kao javnu službu. U skladu svojih ovlasti, dječji vrtić obavlja poslove upisa i ispisa djece u dječji vrtić, izdavanje potvrda i mišljenja, te upisivanja podataka o dječjem vrtiću.

U svrhe organiziranja predškolskog odgoja, na području Općine nalazi se vrtić „Maruškica“ u vlasništvu Općine, koji u razdoblju 2015.-2016. broji 55 upisane djece, od toga 18 upisane djece u kategoriji predškolaca, 12 upisane djece u mlađoj vrtićkoj skupini, te 17 upisane djece u starijoj vrtićkoj skupini. Dječji vrtić Maruškica stručna je pedagoška organizacija, te u tom segmentu obavlja sljedeće djelatnosti: odgoj, obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, te prehranu i socijalnu skrb djece od navršene 3 godine života do polaska u školu. Godišnji plan rada vrtića, kao i financijska izvješća donosi Upravno vijeće, dok ravnatelj obnaša glavnu funkciju, odnosno organizira i vodi cjelokupno poslovanje vrtića. Djeci koja pohađaju vrtić omogućen je nesmetan prijelaz iz jedne u drugu odgojnu skupinu tijekom godine bez ponovnog podnošenja zahtjeva (ukoliko ima slobodnih mjesta). Na poslovima njege, odgoja i obrazovanja rade odgojno obrazovni (odgojitelji i stručni suradnici – pedagog, psiholog, edukator-rehabilitator) i ostali radnici koji obavljaju pomoćne poslove. Kako bi se ostvarila uspješna suradnja roditelja i djelatnika dječjeg vrtića organizirana su pojedinačna savjetovanja (individualni razgovori) i grupni sastanci kako bi se pratio rad i napredak djece po određenim skupinama, te pospješila njihova dobrobit.

1.5.2.OSNOVNO I SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Osnovnoškolsko obrazovanje na području Općine učenici stječu u OŠ Vladimira Nazora koja s radom započinje 1876. godine kao javna pučka škola. (u funkciji pomoćne učionice za opismenjavanje djece). 1961. godine s radom započinje Osnovna škola „Vladimir Nazor“ koja u svom sastavu ima područne škole Prkos, Galovac i Gorica. Nova školska zgrada izgrađena je 1974., te školu pohađaju učenici iz mjesnih zajednica Škabrnja, Prkos i Zemunik Gornji. Škola je potpuno devastirana tijekom Domovinskog rata, te nakon obnove, 1997. godine, nova škola uspješno nastavlja sa obnašanjem obrazovne funkcije. U sklopu škole, također djeluje i knjižnica koja je kao takva jedina na području Općine. Pored matične škole koja rad organizira u dvije smjene, učenici nastavu obnašaju u područnoj školi Prkos. Na području Općine ne postoji niti jedna srednjoškolska ustanova, te za potrebe stjecanja srednjoškolskog obrazovanja učenici pohađaju srednje škole strukovnog karaktera, gimnazijske programe, te trogodišnje industrijske i obrtničke programe u Zadru.

1.5.3. VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Visokoobrazovne ustanove nisu zastupljene na području Općine, stoga studenti iz Škabrnje odlaze na studij u grad Zadar gdje se nalazi Sveučilište u Zadru sa ukupno 23 odjela, te Visoku školu B. A. Krčelić u Biogradu na Moru. Pored obližnjih gradova, studenti se odlučuju na pohađanje visokoobrazovnih programa u drugim gradovima širem Hrvatske (Split, Rijeka, Zagreb). U svrhe promoviranja i poticanja visokoškolskog obrazovanja, Općina izdvaja iz proračunskih sredstava) određenu svotu naknada za pospješivanje navedenog.

1.5.4. SPORTSKA INFRASTRUKTURA

Sportska infrastruktura na području Općine obuhvaća tri nogometna igrališta koja su uređena i u funkciji, te jedno igralište (nogometno) koje je za obnovu. U svrhe promoviranja zdravog načina života, Općina podupire bavljenje sportom, te u službi rekreacije i sporta iz proračunskih sredstava financijski podupire održavanje sportskih terena, te sudjeluje u tekućim donacijama sportskim klubovima. U 2015. godini Općina je u sredstva proračuna uvrstila izgradnju planiranog sportskog (nogometnog) igrališta „Vlačine“.

1.5.5. CIVILNO DRUŠTVO

Na području Općine, prema podacima Ministarstva uprave, djeluje sedam aktivnih udruga civilnog društva: Dobrovoljno vatrogasno društvo „Škabrnja“, NK „Škabrnja“, KK „Škabrnja“, Udruga konopaša „Škabrnja“, Malonogometni klub Škabrnja, Pjevačka skupina „Čevulje“ – Ravni kotari, KUD „Škabrnja“. Većina aktivnih udruga bavi se sportom i rekreacijom, te su financirane iz proračuna u domeni kulture i sporta na način da se financiraju kulturne manifestacije, te javne potrebe u kulturi.

Kulturno-umjetnička društva na području Općine svoj su procvat doživjela nakon završetka Domovinskog rata. U znak očuvanja drevnih običaja i tradicije ovoga kraja 2000. godine osnovano je KUD Škabrnja. Njegova svrha očituje se u udruživanju većeg broja mladih ljudi u kulturno-umjetničke organizacije kako bi, kroz glazbene nastupe i ples, sačuvali običaje i folklor svoga kraja. NK Škabrnja jedina je udruga sportskog karaktera u Općini osnovana prije početka Domovinskog rata (1963.), te je ponovno okupljanje uslijedilo 1994. godine. Nakon završetka Domovinskog rata NK se vraća u Škabrnju, te je prva utakmica na Vlačinama

odigrana 1999. godine kada je bilo svečano otvaranje igrališta. KK Škabrnja osnovan je 2000. godine, te se, od osnutka do danas natječe u Ljetnoj košarkaškoj ligi (zabilježen niz značajnih rezultata od kojih se ističe 3. mjesto između 11 sudionika).

U znak sjećanja na događaje u Domovinskom ratu, te u znak odavanja počasti stradalnicima Domovinskog rata i njihovim obiteljima hrvatska udruga Benedikt (petu godinu za redom) organizira kulturno-društvenu manifestaciju naziva Tjedan sjećanja na Vukovar i Škabrnju, te kroz organizaciju različitih manifestacija, predavanja, predstava, izložbi i sl. okuplja razne predstavnike civilnog sektora koji aktivnim sudjelovanjem pridonose boljem obilježavanju ovog spomen sjećanja.

Od kulturnih događanja na području Općine ističe se Dan Općine koji se tradicionalno obilježava 18. listopada, te se, u svrhe obilježavanja ovog dana polažu vijenci na mjesnom groblju Svetog Luke.

1.5.6.ZDRAVSTVO

Na području Općine javna zdravstvena infrastruktura organizirana je u obliku ambulante opće medicine i stomatološke ambulante.. Za bolničke usluge, kao i usluge Zavoda za javno zdravstvo Zadarske županije (za potrebe sekundarne razine zdravstvene zaštite, te preventivne i sanitarne zaštite) stanovnici Općine odlaze u Zadar. Broj korisnika socijalne skrbi je 14, te oni socijalne usluge koriste u Centru za socijalnu skrb Zadar.

1.6.FIZIČKA INFRASTRUKTURA

1.6.1.CESTOVNI PROMET

Geoprometni položaj Zadarske županije od velikog je značaja za cijelu državu jer sudjeluje u povezivanju kopnenog i primorskog dijela Hrvatske. Najznačajnija prometnica na području Zadarske županije autocesta je A1 Zagreb – Split koja prolazi sjeverozapadno od granične linije Općine, te je, nedaleko od granične linije (udaljenosti od 500 m) priključak na autocestu u predjelu Tromilje. Ceste koje povezuju Općinu sa velikim gradskim središtima (Zadar, Benkovac) odnose se na državnu cestu D56 i županijsku cestu Ž6021 koje se vežu uz državnu cestu D502 (Rijeka, Zadar, Split, Dubrovnik). Problemi koji proizlaze iz vezanosti za

županijsku cestu Ž6021 koja prolazi cijelim naseljem odnose se na regulaciju prometa, odnosno otežani promet na tom pravcu poradi učestalih ulaza/izlaza na postojeću cestu, te prometa koji čine vozila izlazeći iz naselja. Navedeni problemi pogađaju Općinu jer utječu na sigurnost prometa pri ulasku u Općinu, te propusnost same ceste.

Na osnovu Odluke o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (N.N 54/08,122/08,13/09,104/09 i 17/10), na području općine Škabrnja glavnu cestovnu mrežu čine lokalne, državne i županijske ceste. Od prometnica državnog značaja najvažnije su: državne ceste D 56:Čvor Tromilja (D424) – Benkovac - Skradin – Drniš – Muć –čvor Klis – Grlo (D1); duljine 2,1 km. Prometnice županijskoj značaja su sljedeće: Ž 6021: Ž 6014 - Zemunik Gornji – Škabrnja – Zapužane – Miranje (Ž 6064), duljine 5,6* km Ž 6044: Galovac (Ž 6042) – Prkos – Škabrnja (Ž 6021) – D 56, duljine 4,3* km. Lokalna cesta značajna za povezivanje Općine sa većim središtima je cesta L 63112: Zemunik Donji (Ž 6044,) – Ž6044, duljine 1,5* km

* Duljina označava dionicu ceste koja se nalazi na području Općine

Općina Škabrnja donijela je u prosincu 2010. godine Odluku o nerazvrstanim cestama kojom je uredila upravljanje, održavanje i građenje nerazvrstanih cesta na svom području. Ovom odlukom obuhvaćeni su poslovi njihovog redovnog održavanja, te se, u te svrhe, izdvajaju određena sredstva iz proračuna. Trenutno je na području Općine zabilježeno 12 km nerazvrstanih cesta.

Općina Škabrnja (središte Općine) povezana je s naseljem Prkos poprečnim spojnim vezama putem županijske ceste Ž 6044 i nerazvrstanom cestom Škabrnje centar - Vlačine – Prkos. Mjesne ulične mreže naselja Prkos i Škabrnja uglavnom su asfaltirane, te ih karakteriziraju mreže različitih širina i gabarita s nepovoljnim tehničkim elementima. Kako bi se osigurala sigurnost prometa, te pospješila njegova kvaliteta, postojeću cestovnu mrežu potrebno je modernizirati što uključuje redovno održavanje kolniče konstrukcije, postavljanje signalizacije (na određenim mjestima), te realizaciju boljih tehničkih elemenata. U svrhe bolje protočnosti vozila unutar svakog mjesta potrebno je proširiti trase, te izvršiti potrebnu regulaciju prometa. Uz Županijsku cestu Ž6021 po cijeloj dužini izgrađen je jednostrani nogostup promjenjive širine, te je za sigurniji pješački promet potrebno izgraditi odgovarajuće nogostupe uz ostale prometnice.

Općina je sa županijskim središtem povezana svakodnevnim autobusnim linijama, te se autobusna stajališta nalaze unutar Općine. Na kolniku prometnice Ž6021 gdje se nalazi glavna stajališta, potrebno je ista urediti i izgraditi okretišta autobusa. Također je, kako bi se pospješio promet unutar naselja, neophodna je izgradnja parkirališnih mjesta ili uređenih garaža.

1.6.2. ŽELJEZNIČKI PROMET

U Zadarskoj županiji veliku ulogu ima i željeznički promet. U tom pogledu, ističe se tzv. „lička“ željeznička pruga kojom je Zadar (preko Knina) povezan sa Središnjom Hrvatskom.

Područjem Općine prolazi magistralna željeznička pruga M606 Knin – Zadar i dijeli ga na dva dijela. Temeljem Odluke o razvrstavanju magistralnih željezničkih pruga (NN 64/93) kategorija pruge je magistralna priključna pruga oznake i broja MP 11.1. Prijelaz prometnice preko pruge u općinskom središtu osiguran je sa prijelazima u nivou od čega jedan sa signalizacijom i polubranikom te u zaseoku Ivković prijelazom u dvije razine. Željezničke postaje nalaze se u Škabrnji i Prkosu, od kojih je stajalištima i pristupnim platoima opremljena samo postaja Škabrnja. Kako bi se osigurala bolja povezanost Općine sa područjem županije i šire, potrebno je unaprijediti, odnosno modernizirati postojeću prugu, te na području Općine urediti željezničku stanicu i prometnicu preko pruge u naselju Prkos.

1.6.3. TELEKOMUNIKACIJE

Sustav telekomunikacijske mreže na području Općine na zadovoljavajućoj je razini, te ona udovoljava potrebama lokalnog stanovništva. Pokrivenost je vrlo dobra, te postoje mogućnosti za daljnje proširenje mreže. Na području Općine izrađena je telekomunikacijska mreža, te je izvedena podzemnim kabelima i vezana na glavni komutacijski centar u Zadru. Magistralni vod proteže se iz pravca Raštevica uz glavnu prometnicu Ž6021. Od magistralnog voda protežu se ogranci mjesne mreže. U segmentu pokretnih telekomunikacija planirana je nadogradnja na način da više operatera koriste zajedničke samostojeće antenske stupove. Novi sadržaji infrastrukture pokretne telekomunikacijske mreže (osnovne postaje na krovnim prihvataima, samostojeći antenski stupovi s osnovnim postajama i drugo) će se graditi sukladno potrebama razvoja pokretne mreže.

1.6.4.ELEKTROOPSKRBA

Područje Zadarske županije u potpunosti je pokriveno elektromagnetskom mrežom, te je gustoća mreže i sigurnost opskrbe na zadovoljavajućoj razini. Područje Općine nalazi se u sklopu jedinstvenog elektroenergetskog sustava Zadarske županije, te je na njega vezano putem 10 kablskih vodova. Elektromagnetska mreža i vezani objekti (na području Općine) uništeni su tijekom Domovinskog rata, te je sanacijom i obnovom izgrađena nova elektromagnetska mreža. Planovima HEP-a prijenos PrP Split uz mjesto Poličnik predviđena je izgradnja TS 110/10(20) kv kojom bi se poboljšala kvaliteta i sigurnost napajanja postojećih potrošača, te omogućila opskrba novih na širem području (između ostalih i nova poslovno industrijska zona Marinovac).

Kako bi se omogućio sustav navodnjavanja polja, potrebna je izgradnja dvije trafostanice i pripadajuće elektroopskrbne mreže. Planirana izgradnja zamišljena je u dvije faze: prva faza obuhvaća izgradnju crpne stanice kod akumulacije „Vlačine“ na SZ dijelu i tri crpne stanice na bunarima JI od akumulacije, dok je drugom fazom obuhvaćena je izgradnja crpne stanice kod akumulacije „Nadinsko blato“, te je, za njeno napajanje, planirana izgradnja TS2 u samom objektu CS „Nadinsko blato“.

1.6.5.OPSKRBA PLINOM

Razvojnou strategijom Zadarske županije definirano je uključivanje iste u strateški državni projekt plinifikacije Dalmacije, te bi se cijelo područje Zadarske županije opskrbljivalo plinom iz magistralnog plinovoda Bosiljevo – Split, odnosno planirano je plinificiranje najnaseljenijih područja (Zadar i Benkovac), te potom i ostalih područja na razini županije. Ovim pothvatom postiglo bi se povećanje pozitivnog utjecaja na okoliš, odnosno došlo bi do smanjenog oslobađanja CO₂, te smanjenja troškova grijanja.

Plinifikacijom svih građevina na području Općine omogućilo bi se korištenje plina za grijanje, pripremu potrošnje tople vode i eventualno za hlađenje, što bi bila dodatna pogodnost za buduće korisnike. Plinsko distributivna mreža na području Općine sastoji se iz srednje tlačnih plinovoda, STP radnog tlaka plina 4 bara koji služe za distribuciju plina od plinske regulacijske stanice, RS do potrošača i pripadnih kućnih priključaka koji spajaju distribucijski plinovod s objektima.

1.6.6.VODOOPSKRBA I ODVODNJA

1.6.6.1.VODOOPSKRBA

Isporučitelj vodne usluge javne vodoopskrbe na području Općine Škabrnja je trgovačko društvo Vodovod d.o.o. Zadar koji za građevine određuje nekoliko vrsta priključaka: stalni priključak građevine, priključak za poljoprivredno zemljište, privremeni priključak gradilište, te privremeni priključak za jednostavne građevine na javnoj površini. Pokrivenost Općine vodoopskrbom je 100%-na, te je ona riješena je u sklopu Istočnog ogranka regionalnog vodovoda. Glavni objekti tog ogranka su crpna stanica "Grgurica", vodospremnik "Zemunik Gornji", cjevovod koji ih spaja duljine cca 12 km, profila 500 mm. Vodovodna mreža naselja Škabrnja spojena je na magistralni cjevovod koji je, najvećim dijelom, položen uz kolnik županijske ceste Ž 6021 na potezu od Zemunika Gornjeg do naselja Ivkovići. Vodovodna mreža naselja Prkos spojeno je cjevovodom fi 150 na magistralni cjevovod i položenim uz kolnik nerazvrstane ceste Škabrnja centar – Vlačine – Prkos. Područje Općine priključeno je na magistralni dovodni cjevovod □ 300 mm, te je maksimalna dnevna potrošnja $q_{maxdn} = 8,75$ l/sec/dan (756 m³/dan). Ovoj potrošnji potrebno je dodati potrošnju vode za zalijevanje okućnica, napajanje stoke, te potrebne količine za gašenje požara koje iznose 10 l/sec. Iako je Vodovod Zadar d.o.o. odredio priključak vode za poljoprivredno zemljište, u te svrhe potrebno je koristiti vodu iz postojećih bunara koje je potrebno urediti kako bi bili iskoristivi.

1.6.6.2.ODVODNJA OTPADNIH VODA

Način ispuštanja otpadnih voda za područje Općine predviđen je „Studijom zaštite voda područja Zadarske županije“.

Za područje Općine predviđen je zaseban sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. Razdjelni tip odvodnje planiran za ovaj sustav služio bi za prikupljanje sanitarnih i industrijskih otpadnih voda, dok sakupljanje oborinskih voda kanalizacijskom mrežom nije predviđeno. Za odvodni sustav Škabrnja predviđen je jedan uređaj za pročišćavanje otpadnih voda smješten jugozapadno od naselja Škabrnja s dispozicijom otpadnih voda u podzemlje, dok je za naselje Prkos predviđen isti uređaj smješten južno od naselja s dispozicijom otpadnih voda u podzemlje. Za sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda naselja Škabrnja i Prkos potrebna je izrada detaljnije konceptijske dokumentacije, te se kao privremeno rješenje nameće izgradnja vodonepropusnih septičkih jama tj. suvremenih uređaja koji će se prazniti putem nadležnog komunalnog poduzeća na deponij određen od nadležnih općinskih službi. Dosadašnja iskustva

prilikom izgradnje septičkih jama nisu se pokazala pozitivnima, te kao posljedica nepoštivanja tehnoloških propisa dolazi do zagađenja podzemnih voda (ispuštanjem otpadnih voda u tlo), stoga je potrebno vršiti pročišćavanje voda u septičkim jamama kako bi se stanovnicima omogućila pitka voda u sanitarno ispravnim objektima.

1.6.7.GOSPODARENJE OTPADOM

Na području Zadarske županije nije uspostavljen cjelokupan sustav gospodarenja otpadom. Za područje Općine Škabrnja uslugu prikupljanja, odvoza i odlaganja komunalnog otpada obavlja komunalno poduzeće Čistoća d.o.o. iz Zadra, te se komunalni otpad odvozi na odlagalište otpada Grada Zadra „Diklo“. Odlagalište je u vlasništvu Grada Zadra, a njime upravlja i održava ga komunalno poduzeće Čistoća d.o.o. Zadar, koje odvozom na ovog odlagalište zbrinjava oko 70% sveukupno nastalog otpada na području Zadarske županije. Krupni građevinski otpad će se deponirati na lokaciji “Vlačine“ do njegove sanacije i prenamjene u rekreacijske svrhe. Glomazni otpad odvozi se organizirano dva puta godišnje, na način da korisnici isti uostavljaju ispred ulaza u svoja dvorišta odnosno stambene objekte (u predviđenim terminima za odvoz otpada) Zbrinjavanje komunalnog otpada na području Općine vrši se dva puta mjesečno u posudama od 120 l.

1.6.8.ZAŠTITA OKOLIŠA

1.6.8.1.ZRAK

Na području Općine Škabrnja ne postoje veliki zagađivači okoliša, odnosno nisu razvijene gospodarske zone, stoga se ne može govoriti o narušavanju kakvoće zraka. Najveću opasnost u tom segmentu predstavljaju pesticidi čijim se prskanjem stvaraju aerosoli koji uzrokuju trovanje dišnih organa. Kako bi se pospješila kakvoća zraka, odnosno onemogućilo njegovo zagađivanje, potrebno je reorganizirati promet (povećati korištenje javnog prijevoza i željeznice), te povećati sustavne kontrole malih kotlovnica.

1.6.8.2.VODA

Najveće vodno zagađenje za područje Općine predstavljaju crne jame koje, propuštanjem otpadnih voda u tlo uzrokuju zagađenja podzemnih voda, te se one, pored farmi, servisa, divljih odlagališta otpada, izljeva fekalija, kotlovnica i sl. svrstavaju u manje onečišćivače. Od ostalih izvora onečišćenja na području Općine nalazi se otpad koji se baca po šumskim i

poljoprivrednim zemljištima, te nekontrolirana odlaganja građevinskog otpada na divljim odlagalištima. Kako bi se spriječilo daljnje onečišćenje potrebno je izgraditi sustav za skupljanje i biološku obradu otpadnih i fekalnih voda, organizirati obradu sakupljenog otpada, vršiti redovan nadzor septičkih jama, te sanirati postojeće odlagalište divljeg otpada.

1.6.8.3.TLO

Prirodna degradacija okoliša u pogledu onečišćenja tla na području Općine posljedica je ljudske nemarnosti uslijed korištenja divljih odlagališta otpada, te običnih odlagališta koja se u velikoj mjeri zanemaruju. Drugi izvor onečišćenja odnosi se na uporabu pesticida i herbicida u poljoprivrednoj proizvodnji. Smanjenje negativnih utjecaja onečišćenja moguće je ublažiti racionalnim korištenjem građevinskog prostora, uređenjem javnih i zelenih površina, te kontrolom divljih odlagališta otpada.

1.6.8.4.BUKA

Obzirom da područje Općine nije zahvaćeno industrijskim pogonima, buka ne stvara dodatno zagađenje, te je ono zamjetno jedino zbog blizine željeznice. Ovoj smetnji može se pristupiti sa gledišta stvaranja barijera između željezničke pruge i stanova u vidu zidova, ploča i ostalih tvrdih materijala, te zelenih nasada ili kombinacije.

1.7. INSTITUCIONALNI OKVIR I FINANCIJSKI IZVORI ZA UPRAVLJANJEM RAZVOJEM

1.7.1.DJELATNOST OPĆINE

Općina Škabrnja jedinica je lokalne samouprave sa sjedištem u Škabrnji, te dva pripadajuća naselja: istoimeno naselje i naselje Prkos.

Tijela Općine su Općinsko Vijeće i načelnik. Općinsko vijeće predstavničko je tijelo građana i tijelo lokalne samouprave koje donosi odluke i akte u okviru prava i dužnosti Općine te obavlja i druge poslove u skladu sa Ustavom, zakonom i Statutom. Općinsko vijeće ima predsjednika i potpredsjednika. Dužnost predsjednika i potpredsjednika vijeća je počasna i za njezino obavljanje obnašatelji dužnosti ne primaju plaću. Općinsko vijeće čini 11 vijećnika. Općinski načelnik nositelj je izvršne vlasti s mandatom od četiri godine.

Poradi ostvarivanja neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju u lokalnim poslovima na području Općine osnivaju se mjesni odbori, te su Unutar Općine, kao oblici mjesne samouprave, osnovana dva mjesna odbora: MO Škabrnja i MO Prkos.

1.7.2.UPRAVNA TIJELA

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Općine te obavljanje poslova državne uprave koji su zakonom preneseni na Općinu, Općina je ustrojila Jedinствeni upravni odjel kojim upravlja pročelnik na temelju imenovanja načelnika. Jedinствeni upravni odjel izvršava i nadzire provođenje zakona i općih i pojedinačnih akata tijela Općine (izvršava i osigurava provedbu zakona, odluka, općih i pojedinačnih akata Općinskog vijeća i Općinskog načelnika, neposredno izvršava poslove državne uprave prenijete u djelokrug Općine i o tome izvještava načelnika, priprema nacrt odluka i drugih općih akata koje donosi Općinsko vijeće i Općinski načelnik, pruža stručnu pomoć građanima u okviru prava i ovlasti Općine, podnosi izvješća Općinskom načelniku o svom radu).

1.7.3.JAVNE SLUŽBE

U okviru samoupravnog djelokruga rada, Općina Škabrnja osigurava obavljanje poslova u području komunalnih, društvenih i drugih djelatnosti kojima se zadovoljavaju svakodnevne potrebe građana u skladu sa zakonom. Općina osigurava obavljanje navedenih djelatnosti osnivanjem vlastitog pogona, trgovačkih društva, javnih ustanova ili drugih pravnih osoba.

1.7.4.IMOVINA I FINANCIRANJE OPĆINE

Imovinu Općine čine pokretne i nepokretne stvari Općine, te imovinska prava koja joj pripadaju. Imovinom upravlja Općinski načelnik i Općinsko vijeće u skladu s odredbama zakona i Statuta. Općina ima prihode kojima u okviru svog samoupravnog djelokruga slobodno raspolaže. Prihodi Općine su općinski porezi, prirez, naknade, doprinosi i pristojbe, prihodi od imovine i imovinskih prava u vlasništvu Općine, prihod od trgovačkih društava i drugih pravnih osoba u vlasništvu Općine odnosno u kojima Općina ima udjele, prihodi od koncesija, novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje koje propiše Općina u skladu sa zakonom, udio u zajedničkim porezima i dodatni udio u porezu na dohodak za decentralizirane funkcije prema

posebnom zakonu, sredstva pomoći i dotacije Republike Hrvatske predviđena u Državnom proračunu, te drugi prihodi određeni zakonom. Procjena godišnjih prihoda te utvrđeni iznosi rashoda Općine iskazuju se u proračunu Općine.

Ukupni prihodi i primitci u razdoblju od 01.01.-31.12.2015.god.ostvareni su u iznosu od 4.532.427,00 što je 62,00% od planiranih prihoda i primitaka za cijelu godinu.

Prihodi poslovanja ostvareni su u iznosu od 4.232.427,00 kn (93% ukupnih prihoda), dok primitci od zaduživanja iznose 300.000,00 kn, odnosno 6% ukupnih prihoda. Najznačajnije stavke prihoda poslovanja su prihodi od poreza i prireza na dohodak u iznosu od 1.160.236,00 kn, potpore iz proračuna u iznosu od 1.812.720,00 kn i odnose se na sredstva tekuće i kapitalne pomoći iz državnog proračuna, te pomoći od izvanproračunskih korisnika u iznosu od 487.344,00 kn.

Ukupni rashodi i izdaci ostvareni su u iznosu od 4.350.748,00kn što je 60,00% od ukupno planiranih. Od toga se na rashode poslovanja odnosi 2.958.605,00kn; 1.301.234,00kn na rashode za nabavu nefinancijske imovine te 90.909,00 na izdatke za financijsku imovinu i otplatu zajmova.

Kod rashoda poslovanja najznačajniji su rashodi za zaposlene u iznosu od 1.196.403,00 kn, materijalni rashodi u iznosu od 1.192.149,00 koji se većim djelom odnose na rashode za usluge, rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine u iznosu od 1.256.972,00 te rashodi za nabavu neproizvodne dugotrajne imovine u iznosu od 44.262,00

2. SWOT ANALIZA

Kako bi se utvrdile razvojne potrebe i ključni potencijali područja Općine Škabrnja, te identificirali pojedini problemi i nedostaci navedenog područja, potrebno je izvršiti analizu specifičnih problema, te prepoznati razvojne karakteristike i na osnovu toga identificirati kvalitetnu strategiju razvoja. SWOT analiza je rezultat procesa održavanja radionice, slanja upitnika, usmene i elektroničke komunikacije te održavanja sastanaka od strane vanjskih stručnjaka te lokalnih dionika razvoja područja.

Izrada SWOT analize za Općinu Škabrnja izrađena je uključivanjem lokalnih dionika razvoja kroz održavanje radionice (15.lipnja, 2016), diskusijom te formalnom i neformalnom komunikacijom. Navedeni način izrade SWOT analize rezultirao je podatkovnom podlogom koja je korištena prilikom SWOT analize te za definiranje općih i specifičnih ciljeva iz kojih proizlaze mjere i tipovi operacije definirani ovim dokumentom. Prilikom izrade SWOT analize sve potrebne informacije crpljene su iz primarnih izvora (lokalni dionici razvoja), te sekundarnih izvora (prostorno-planski dokumenti te ostale javne publikacije poput statističkih podataka preuzetih iz DZS, HGK, APPPRRR-a, HZMO-a i sl.).

Rezultati prethodnih, ukupnih i sektorskih, SWOT analiza, pregledavani su i ažurirani tijekom izrade ovog strateškog plana, kao i usuglašeni s nadležnim regionalnim, nacionalnim i europskim razvojnim mogućnostima.

Tablica 10 „SWOT analiza na području Općine Škabrnja“ (Izvor: vlastita izrada)

I PRIRODNI RESURSI I INFRASTRUKTURA	
SNAGE (sadašnje povoljne značajke Općine Škabrnja)	
Element	Obrazloženje
Povoljan geoprometni položaj u Hrvatskoj	Općina Škabrnja smještena je u središtu Ravnih kotara, te je od županijskog središta, grada Zadra, cestovno udaljena 24 km. Od gradskih središta kojima je okružena najbliže se nalazi grad Benkovac, dok je najbliže općinsko središte Zemunik. Povezanost Općine sa ostatkom RH i Europe sa gospodarski i demografski značajnim područjima je na zadovoljavajućoj razini te zbog toga ovaj segment predstavlja snagu.
Razvijen vodoopskrbni sustav	Pokrivenost Općine vodoopskrbom je 100%-na, te je ona riješena je u sklopu Istočnog ogranka regionalnog vodovoda.
Povoljni agrarni uvjeti	Općina Škabrnja nalazi se u agrarno najznačajnijem dijelu Dalmacije, gdje je velik postotak obradivih poljoprivrednih površina rezultat geološko - geomorfološke građe u Ravnim Kotarima. Prostorna cjelina Ravnih Kotara zauzima površinu od 830,40 km ² , te je pretežito ravničarsko područje s nadmorskim visinama do 200 m. Najveća nadmorska visina na

	području Općine je Ražovljeva glavica koja se nalazi iznad samog općinskog središta, te iznosi 164,6 m nadmorske visine. Nadmorska visina samog naselja iznosi 105 m.
Ekološka očuvanost područja	Obzirom na trenutno stanje koje ukazuje na nepostojanje značajnih zagađivača na prostoru Općine Škabrnja, ekološki očuvan prostor predstavlja podlogu/snagu za razvoj ekološke poljoprivrede, turizma i ostalih djelatnosti u kojima ekološki očuvan prostor predstavlja krucijalan faktor.
Raspoloživost energetske i elektroničke infrastrukture	Naselja su pokrivena elektrodistribucijskom mrežom.
Povoljni klimatski uvjeti	Klimatska obilježja ovog prostora su vruća i suha ljeta, te blage i vlažne zime sa srednjom temperaturom najtoplijeg mjeseca višom od 22°C, a najhladnijeg mjeseca do -3°C, te neravnomjernim rasporedom padalina. Navedeni parametri ukazuju na obilježja mediteranske klime. Klimu obilježavaju tri tipa vremena: - stabilno i lijepo vrijeme u ljeto i ranu jesen - burno, suho i hladno vrijeme u hladnijoj polovici godine - južno, vlažno i kišovito u hladnijoj polovici godine.
Očuvan prirodni okoliš	Područje bez zagađenja zraka i zagađenja bukom
SLABOSTI (sadašnje nepovoljne značajke Općine Škabrnja)	
Element	Obrazloženje
Nedostatak dugoročnog strateškog opredjeljenja razvoja Općine	Ne postoji jasno određen plan daljnjeg razvoja u gospodarskom, društvenom, demografskom i prostornom smislu. Planski dokumenti izrađuju se i donose prema trenutnim potrebama bez dugoročnog sagledavanja (refleksija problema izostanka dugoročnih strateških smjernica na nacionalnoj razini).
Sustav gospodarenja otpadom	Nemogućnost daljnjeg širenja centralnog odlagališta „Diklo“
smanjenje značaja autohtone sorte višnje pod nazivom Maraška	Tvornica alkoholnih i bezalkoholnih pića koja je bila glavni otkuplivač ovog tipa sirovine više nema potrebu za otkup plodova višnje sorte Maraska sa područja Općine Škabrnja stoga je slabost ovog područja što ova sorta zbog navedene situacije gubi gospodarski značaj
Minski sumnjiva područja	Minski sumnjivi prostor unutar Općine Škabrnja (posljedica Domovinskog rata) predstavlja slabost područja
Nerazvijen sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	Obzirom da na predmetnom području ne postoji razvijen sustav pročišćavanja i odvodnje otpadnih voda te ne postoji projektno tehnička dokumentacija takvog zahvata ovaj segment predstavlja slabost područja
PRILIKE (sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
Povećana važnost ekološke proizvodnje	Obzirom na visoki potencijal za razvijanje ekološke poljoprivredne proizvodnje te sukladno globalnim trendovima koji ukazuju na sve više prodaju i dodanu vrijednost unutar ekološke proizvodnje navedeni tip proizvodnje predstavlja priliku za jedan od mogućih smjerova razvoja Općine Škabrnja

Izgradnja sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda	Potrebno je izgraditi kanalizacijsku mrežu prilagođenu veličini Općine i njenih naselja.
Korištenje obnovljivih izvora energije	Razvojem tehnologija za korištenje obnovljivih izvora energije stvara se mogućnost implementiranja takvih tehnologija i rješenja te smanjenje troškova za energiju i ostvarivanje pozitivnog utjecaja na okoliš
Minski sumnjiva područja	Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014-2020 osigurana sredstava za 100 %-tno financiranje pretraživanja i/ili razminiranja minski sumnjivog područja na poljoprivrednom zemljištu za cijelo područje RH (Nositelj projekata pretraživanja i/ili razminiranja MSP su Županije)
Priprema razvojnih programa/projekata za izvore financiranja (strukturni fondovi, JPP)	Izrada programa i projekata koji imaju razvojnu komponentu kroz unapređenje gospodarskih aktivnosti, rast zapošljavanja, strateške smjernice i opredjeljenja, povećanje kvalitete života. Razvojni projekti i programi na razini spremnosti pronalaska financijskih izvora realizacije (spremne potrebne studije-CBA, FS i sl.; suglasnosti, prostorno-planske dokumentacije...) i partnera. Kandidiranje strateških projektnih prijedloga na izvore financiranja za izradu dokumentacije potrebne za kandidiranje na strukturne fondove.
Financiranje razvojnih projekata kroz financijska sredstva EU	Povećani poticaji iz državnih i EU fondova za zaštitu okoliša, posebice slivnih područja koja se prostiru u susjedne županije i države, razvoj infrastrukture, porast turističkog i poljoprivrednog razvoja, npr. razvoj integrirane i organske poljoprivredne proizvodnje, te uporaba obnovljivih izvora energije.
Razvoj suradnje zaštite prirode s poslovnim sektorom, poticanje održivog gospodarstva i energetske učinkovitosti s ciljem zaštite okoliša	Promocija zaštite prirode i održivo korištenje putem zajedničkih projekata s drugim sektorima – posebno turizma i poljoprivrede. Poticajna sredstva iz strukturnih fondova za razvoj održivog turizma (razvoj selektivnih oblika – posebno ruralnog turizma) i poljoprivrede (NATURA 2000, agroekološke mjere) i obnovljivih izvora energije, posebno za potrebe gospodarskog i javnog sektora.
PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
sve veći pritisci na okoliš	Bez dokumentacije koja određuje opći smjer razvoja ovog područja te koja određuje razvoj prostora nije moguće reducirati ovu prijetnju.
Nedovoljno poticanje stvaranja brand-a	Ukoliko se ne izgradi jedinstvena prepoznatljivost područja Općine Škabrnja temeljena na prirodnim i kulturnim resursima (Općina posjeduje mnoštvo specifičnosti) izgubit će se bitan dio gospodarskog potencijala predmetnog područja
Korištenje dostupnih financijskih sredstava te realizacija projekata	Uz ograničenje proračunskih sredstava i malobrojna općinska sredstva, administracija predstavlja „usko grlo“ u razvoju, pripremi, aplikaciji i realizaciji razvojnih projekata.

II GOSPODARSTVO

SNAGE (sadašnje povoljne značajke Općine Škabrnja)

Element	Obrazloženje
Plodno poljoprivredno zemljište	Općina se nalazi na području Ravnih kotara gdje je velik postotak obradivih poljoprivrednih površina te je plodnost tla na visokoj razini
Tradicija u proizvodnji autohtone višnje sorte Maraska	ova autohtona sorta predstavlja snagu na kojoj se može temeljiti proizvodi u kojima su entiteti iz područja Općine Škabrnjan ugradili svoj rad i stvorili dodatnu vrijednost
Turizam	U neposrednoj blizini Općine Škabrnja nalazi se Grad Zadar koji generira vrlo značajna turistička kretanja. Razvojem ruralnog turizma dio turističkih kretanja koja su usmjerena prema Gradu Zadru se mogu preusmjeriti prema području Općine Škabrnja
Tradicija u proizvodnji maslina	Globalni trendovi ukazuju na porast potrošnje a samim time i potražnje za kvalitetnim maslinovim uljem te uzimajući u obzir činjenicu da je maslinovo ulje iz područja Općine Škabrnja tradicionalno visokokvalitetno vještina dugogodišnje proizvodnje maslina te dobivanje ulja iz maslina predstavlja snagu za daljnji razvoj

SLABOSTI (sadašnje nepovoljne značajke Općine Škabrnja)

Element	Obrazloženje
Nedostatak ulaganja u nove tehnologije u privatnom sektoru	Ne ulaže se dovoljno u unaprjeđivanje pojedinih proizvodnja i usluga na temelju novih saznanja prije svega poljoprivrede, šumarstva, turizma.
Neorganiziranost i usitnjenost poljoprivredne proizvodnje	Na području poljoprivredne proizvodnje odnosi među gospodarskim čimbenicima se ne mijenjaju unatoč promijenjenom gospodarskom okruženju.
Nepostojanje kadrova za povlačenje sredstava iz EU fondova	Manjak edukacije/iskustva u prijavljivanju projekata na EU fondove razlog je nedovoljne iskorištenosti investicijskih i strukturnih fondova u funkciji financiranja novih investicija u gospodarstvu.
.Nepostojanje turističkih atrakcija i neiskorišteni turistički resursi	Nisu definirane atrakcije koje bi zadržale tranzitne turiste dok postojeći resursi nisu u dovoljnoj mjeri komercijalizirani. Proizvodi lokalnih proizvođača ne plasiraju se kroz turističku ponudu.
Needuciranost stanovnika i gospodarstvenika o potencijalu turizma ruralnog područja uz slab marketing i informiranost	Na području Općine postoji nedovoljno razvijena svijest lokalnih ljudi o mogućnostima razvijanja pojedinih grana turizma, odnosno unapređenja proizvodnih mogućnosti i stvaranja lokalnih brandova kao rezultat nedovoljne informiranosti lokalnog stanovništva i ne korištenja lako dostupnih marketinških alata
Nepostojanje udruživanja gospodarstvenika	Nepostojanje udruživanja gospodarstvenika na lokalnoj razini stvara otežane uvjete prilikom nastupa pojedinaca na zajedničkom tržištu, stoga je njihovo udruživanje neophodno kako bi se olakšao ulazak i djelovanje na tržištu.

PRILIKE (sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
Pozitivni turistički trendovi	Turizam u ruralnim područjima postaje sve atraktivniji. Razvoj dobre turističke ponude, tranzitne turiste velikih tržišta (posebno Grada Zadra) može usmjeriti i zadržati na području Grada Zadra i njegove okolice.
Razvoj autohtonih proizvoda	Razvoj autohtonih proizvoda, te njihov plasman na tržište od presudne je važnosti za stvaranje prepoznatljivosti Općine stoga je potrebno pokrenuti inicijativu zaštite izvornosti za proizvode specifične za područje Općine Škabrnja
Mogućnost proizvodnje kvalitetne hrane za lokalno, regionalno i nacionalno tržište	Postoje lokalni proizvođači koji mogu, vrlo kvalitetnim proizvodima, snabdijevati hotele, restorane i tako doprinijeti poboljšanju kvalitete uslužnog sektora (ugostiteljstvo, turizam). No potrebno je povezati ih i dodatno educirati u smislu etičkog poslovanja.
Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014-2020 (PRR)	Niz mjera PRR kreiran je za razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti, mala obiteljska gospodarstva te razvoj turizma i komunalne infrastrukture malih jedinica lokalne samouprave uz povoljne uvjete financiranja.
PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
Neriješeni imovinsko pravni odnosi	Neriješeni imovinsko-pravni odnosi stvaraju ograničavajuće faktore razvoja poljoprivrede, gospodarstva, turizma i drugih djelatnosti koje se planiraju razvijati na području Općine, te dugoročno negativno djeluju na djelovanje jedinice lokalne samouprave pri čemu se stvaraju poteškoće pri provedbi kapitalnih investicija i stvaranju pozitivnog gospodarskog okruženja na lokalnoj razini i šire
Nedostatak jasne gospodarske strategije nacionalne razine	Nema nacionalne, dugoročne, strategije razvoja, kako ukupne tako i sektorskih.
Siva ekonomija	Izloženost nelojalnoj konkurenciji, slabost zakonskog sustava.
Manjak financijskih sredstava	Za održavanje komunalne infrastrukture, kulturne baštine, prirodnih resursa i okoliša, za poticanje obrazovanja, za poticanje rada udruga i sl

III LJUDSKI RESURSI (STANOVNIŠTVO I DEMOGRAFIJA)	
SNAGE (sadašnje povoljne značajke Općine Škabrnja)	
Element	Obrazloženje
Raspoloživost radne snage	Radno sposobno stanovništvo (stanovništvo između 15 - 64 godina) čini 65% od ukupnog broja stanovnika

Zaustavljeni negativni demografski trendovi	Za razliku od prosjeka Republike Hrvatske i većine nacionalnog područja Općina Škabrnja bilježi pozitivan prirodni prirast te stanovništvo Općine Škabrnja nije zašlo u proces starenja. Također Općina Škabrnja jedna od deset Općina u RH s najvećim udjelom stanovništva mlađeg od 15 godina
SLABOSTI (sadašnje nepovoljne značajke Općine Škabrnja)	
Element	Obrazloženje
Nizak udio visokoobrazovanog stanovništva	Visokoobrazovno stanovništvo čini 6% ukupne populacije od promatrane obrazovne strukture stanovništva (1,406). Na području Općine evidentan je nizak udio stanovništva visokog obrazovanja u djelatnostima poljoprivrede i turizma koje imaju velik potencijal za generiranje razvoja područja
Neodgovarajuća kvalifikacijska struktura radne snage	Postoji relativno dobro kvalificirana radna snaga, ali ima onih zanimanja koja ne odgovaraju razvojnim potrebama gospodarstva
Mala mobilnost radne snage	Nepostojanje motivacije za odlazak iz urbanih područja, neefikasan sustav motivacijskih mjera za rad u ruralnim područjima. S druge strane, veliki broj (stručnog) kadra migrira u regionalna središta ili u inozemstvo.
PRILIKE (sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
Ulaganje u visoko obrazovanje lokalnog stanovništva	Redovitim dodjeljivanjem stipendija svim studentima s područja Općine, potiče se stvaranje visokoobrazovne radne snage kako bi se omogućio održivi gospodarski razvoj područja
Podizanje kvalitete radne snage	Korištenje državnih potpora za prekvalificiranje i pristup tržištu rada, Poticaji za zapošljavanje, samozapošljavanje i programi za edukaciju/prekvalifikaciju radne snage (poticanje iz nacionalnih i EU izvora).
Daljnji razvoj obrazovnog sustava	Državna politika usklađivanja obrazovanja prema potrebama tržišta rada (Bolonjska deklaracija). Kvalifikacijski okvir i razvoj sustava odobrenja novih kurikuluma (+ EU izvori financiranja razvoja i implementacije).
PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)	
Element	Obrazloženje
Odljev stanovništva i radne snage	Odljev stanovništva rezultat je potencijalne fluktuacije radne snage koja uporište nalazi u potencijalnoj nemogućnosti zapošljavanja, odnosno nepostojanja novih radnih mjesta uslijed stagnacije gospodarskog razvitka
Nedostatak koordinacije između institucija višeg obrazovanja i gospodarstva	Neadekvatni profili zanimanja u odnosu na trenutne potrebe sektora kao što je graditeljstvo i sl.
Siva ekonomija i rad na crno	Nelojalna konkurencija, nedovoljne zakonske regulative (kontrola)

3. RAZVOJNA VIZIJA

Vizija razvoja Općine Škabrnja je sažeta i jasna zamisao o željenom i predvidljivom postignuću (rok od 10 do 30) u razvoju područja. Zasniva se na rezultatima osnovne analize, SWOT/TOWS analize, analize razvojnih trendova u užem i širem krugu te idejama o budućnosti područja. Kad se razmotri ocjena ekonomskog potencijala i razvojnih kočnica što karakteriziraju ovo područje, Radna grupa za izradu strategije, utvrdila je da bi se vizija razvoja Općine trebala usredotočiti na: održivi razvoj, odnosno održivo korištenje resursne osnove te na razvoj ljudskih resursa.

Općina Škabrnja je područje koje kroz razvoj temeljen na principima održivosti omogućuje lokalnom stanovništvu i poslovnim subjektima visok životni standard i stimulirajuće poslovno okruženje

3.1. RAZVOJNE TEME I CILJEVI

Uzevši u obzir prethodno navedeno, Općina Škabrnja za strateške razvojne ciljeve u razdoblju 2016.-2020. godine odabrala je :

Razvoj konkurentnog gospodarstva temeljnog na održivosti	
1	Zbog podataka iz osnovne analize koji ukazuju na trenutnu gospodarsku stagnaciju te opadanje gospodarske aktivnosti u prošlosti ključno je djelovati na razvoj gospodarstva koje ne djeluje ograničavajuće na trenutne i buduće životne potrebe lokalnog stanovništva. Razvoj održivog gospodarstva jedan je od ključnih preduvjeta ukupnog lokalnog razvoja. Razvijanje konkurentnog gospodarstva je intenzivan i pomno planirani proces koji iziskuje efikasnu alokaciju financijskih i ljudskih resursa kako bi učinak bio ispravan, upravo zbog navedenog potrebno je ciljano djelovanje na segmente

	<p>gospodarstva koji imaju potencijal za razvoj na području Općine Škabrnja ali i na one segmente koji mogu najbrže pozitivno reagirati na vanjske potpore i ostvariti željeni pozitivan gospodarski pomak. Unutar ove Strategije ciljem 1. planirano je djelovanje na poljoprivrednu proizvodnju te na stvaranje osnova za odvijanje i razvoj turističke djelatnosti na području Općine Škabrnja, bitan segment djelovanja ovog cilja je i usmjerivanje trenutnih poslovnih entiteta (osobito onih manjih) na povezivanje svojeg poslovanja s planiranim turističkim djelovanjem predmetnog područja.</p>
--	--

	<p>Unapređenje kvalitete života i uvjeta poslovanja na području lokalne zajednice</p>
2	<p>U okviru ovog cilja nastoji se unaprijediti kvaliteta života stanovnika Općine Škabrnja te ostvariti uvjete na predmetnog području koji omogućuju nesmetano obavljanje gospodarske djelatnosti. Planirano djelovanje je usmjereno na izgradnju i razvijanje sustava komunalne infrastrukture, razvijanje sustava infrastrukture nerazvrstanih cesta te ulaganja u sadržaje za stanovništvo na području Općine Škabrnja. Komunalna i prometna infrastruktura važan su temelj za razvoj gospodarstva, a usko su vezani uz zaštitu okoliša te što je izuzetno bitno jedan je od vrlo značajnih pokazatelja životnog standarda. Ulaganjima u sportsku infrastrukturu JLS svojem lokalnom stanovništvu i posjetiteljima nudi dodatni sportski sadržaj koji čini ovo područje atraktivnije, također činjenica o nepostojanju kvalitetnih sportskih sadržaja u okolici područja može predstavljati početak razvoja novog oblika turizma (sportski turizam). Ulaganja u komunalnu infrastrukturu su usmjerena i na izgradnju potrebne infrastrukture unutar Poslovne zone kako bi se stvorili preduvjeti za pokretanje i razvoj gospodarske aktivnosti. Pored navedenog ovaj cilj je usmjeren i na ulaganja u infrastrukturu groblja i infrastrukturu namijenjenu za civilno društvo što predstavlja segment ovog cilja koji je prvenstveno usmjeren prema lokalnom stanovništvu i razvijanju usluga i sadržaja Općine Škabrnja što vodi prema porastu kvalitete životnih uvjeta.</p>

	<p>Korištenje obnovljivih izvora energije te održivo korištenje kulturne baštine</p>
3	<p>Realizacija ovog cilja podrazumijeva da se kulturna baština koristi kao resurs za gospodarski i sveukupni razvoj lokalne zajednice uz istodobno poboljšanje njezine zaštite i očuvanja. To pridonosi osiguravanju održivosti kulturne baštine. Kulturna baština predstavlja potencijal za razvoj turizma i gospodarstva općenito (zapošljavanje, nova poduzeća, inovacije, prihodi zajednici, poticanje razvoja drugih gospodarskih i društvenih djelatnosti i drugo). Osim važnosti za opći gospodarski razvoj, kulturna baština pridonosi stvaranju simboličkih vrijednosti i njegovanju identiteta i prepoznatljivosti Općine Škabrnja. Usmjeravanje na korištenje obnovljivih izvora energije utječe na povećanje broja radnih mjesta te uz planirani utjecaj drugih ciljeva Strategije otvara mogućnost povećanja broja stanovnika i gospodarsku revitalizaciju područja.</p>

Općina Škabrnja viziju i ciljeve postići će djelovanjem kroz prioritetne mjere odnosno aktivnosti kojima želi dugoročno pridonijeti razvoju područja te uspostaviti trajne temelje za dugoročan i uspješan razvoj koji će se prvenstveno zasnivati na vlastitim snagama i mogućnostima te nedovoljno ili čak neiskorištenim prirodnim i kulturnim vrijednostima. Putem društvenog i ljudskog potencijala omogućit će daljnju zaštitu i očuvanje prirodne i kulturne baštine te poticanje gospodarskog razvoja na način uvođenja inovativnih tehnoloških procesa, visokih ekoloških standarda, kako bi što manje negativno djelovali na okoliš. Ključna razvojna pretpostavka koja vodi postizanju ciljeva i razvojne vizije jest uvažavanje svakog stanovnika Općine i njegovo poticanje i potpora za aktivno sudjelovanje u razvoju, posebno onih skupina koje su često neuključene u društvena zbivanja, poput mladih, žena, starijih te osoba s invaliditetom i drugih ranjivih skupina. Ova strategija mora ostvariti zajednički put svih stanovnika Općine u bolju budućnost.

3.2.RAZVOJNI CILJEVI, MJERE, OČEKIVANI REZULTATI I INDIKATORI

3.2.1.RAZVOJNI CILJ 1

Razvoj konkurentnog gospodarstva temeljnog na održivosti				
Prioritetne mjere za postizanje cilja 1				
M 1.1. Poticanje udruživanja poslovnih entiteta s naglaskom na poljoprivrednu i turističku djelatnost	M 1.2. Ulaganja u kvalitetu i podizanje nasada	M 1.3. Ulaganja u plasteničku poljoprivrednu proizvodnju	M 1.4. Ulaganja u turističke kapacitete s naglaskom na visokokvalitetne smještajne kapacitete	M 1.5. Daljnji razvoj memorijalnog turizma
Očekivani rezultati				
formirano udruženje poljoprivrednih proizvođača na području Općine Škabrnja	porast proizvodnje maslina na području Općine Škabrnja	porast plasteničke poljoprivredne proizvodnje na području Općine Škabrnja	izgrađeni i funkcionalni atraktivni turistički smještajni kapaciteti	povećan broj posjetitelja koji dolaze u svrhu posjete mjesta obilježavanja stradanja u Škabrnju
formirano udruženje poslovnih entiteta u turizmu na području Općine Škabrnja	porast proizvodnje smilja na području Općine Škabrnja		rast broja noćenja turista na području Općine Škabrnja	porast potrošnje posjetitelja

formirano udruženje poslovnih entiteta iz poljoprivredne i turističke djelatnosti	porast poljoprivredne proizvodnje			produljenje boravka posjetitelja koji dolaze u svrhu posjete mjesta obilježavanja stradanja u Škabrnju
Indikatori mjerenja postizanja rezultata				
javne prezentacije o mogućnostima udruživanja i povlačenja bespovratnih sredstava	restrukturiranje postojećih nasada maslina	rast broja platenika	izgrađene kamene kuće za odmor	razvijeni autentični proizvodi (knjige, slike) koji predstavljaju obilježavanje stradanja u Škabrnji
smanjenje troškova poslovanja entiteta koji se udružuju	podizanje novih nasada maslina	rast broja OPG-a koji se bave plateničkom proizvodnjom	izgrađeni bazeni u sklopu kamenih kuća za odmor	izgrađeno Memorijalno spomen obilježje na Ražovljevoj glavici
povezivanje turističkih usluga i poljoprivredne proizvodnje	podizanje nasada smilja	povećanje broja poljoprivrednih kultura koje se uzgajaju u platenicima	pruženi drugi dodatni sadržaji u sklopu kamenih kuća za odmor	organizirani dolasci djece u sklopu osnovnoškolskog obrazovanja
	podizanje nasada različitih kultura	električna energija provedena do Zone platenika	izrađen plan za promociju ponude turističkih smještajnih kapaciteta	formiran Memorijalni centar

Mjera 1.1	Poticanje udruživanja poslovnih entiteta s nalaskom na poljoprivrednu proizvodnju i turističku djelatnost
Razlog za intervenciju	Ova mjera je usmjerena na olakšavanje pristupa tržištu za poslovne entitete sa područja Općine Škabrnja. Fokus ove mjere, sukladno rezultatima osnovne analize, je stavljen na sve vrste poslovnih entiteta unutar poljoprivredne proizvodnje i turističke djelatnosti (strateški najbitnije gospodarske grane predmetnog područja). Djelovanje na udruživanje poljoprivrednih proizvođača i entiteta povezanih sa turizmom područja ima za cilj porast konkurentnosti udruženih entiteta. Glavni razlog za udruživanje poslovnih entiteta je smanjenje troškova u segmentima proizvodnje, prodaje i marketinga. Međusobna povezivanja između poljoprivrednih proizvođača su planirana zbog potencijalnih zajedničkih ulaganja (npr.: realizacija zajedničke uljare udruženih proizvođača maslina, zajednička promidžba, brendiranje i sl.) kao i kod poslovnih entiteta koji se bave turističkom djelatnosti (npr. zajednička promidžba na najvažnijim emitivnim turističkim tržištima svih poslovnih entiteta koji se bave turističkom djelatnosti u Škabrnji i sl.). Još jedan vrlo bitan segment povezivanja poslovnih entiteta na području Općine Škabrnja se odnosi na povezivanje poljoprivrednih

	<p>proizvođača sa subjektima u turističkoj djelatnosti, navedena situacija omogućuje učinkovitu realizaciju distribucije krajnjeg proizvoda ali i ostvarivanje visoke razine dodane vrijednosti kroz proizvode koje je moguće plasirati budućim posjetiteljima.</p>
Svrha/cilj	<p>Formiranje udruživanja poslovnih entiteta u svrhu povećanja tržišne konkurentnosti i ostvarivanja viših prihoda</p>
Aktivnosti	<p>prezentiranje lokalnom stanovništvu i postojećim poslovnim entitetima mogućnosti međusobnog povezivanja u gospodarskim aktivnostima s ciljem smanjenja troškova i porasta prihoda</p>
	<p>poticanje međusobnog povezivanja poljoprivrednih proizvođača s ciljem smanjenja troškova proizvodnje</p>
	<p>poticanje povezivanja poslovnih entiteta unutar turističke djelatnosti s ciljem smanjenja troškova poslovanja</p>
	<p>poticanje povezivanja poljoprivredne proizvodnje i turističke djelatnosti s ciljem efikasnije distribucije i generiranje viših prihoda</p>
Mjera 1.2	<p>Ulaganja u kvalitetu i podizanje poljoprivrednih nasada s naglaskom na masline i smilje</p>
Razlog za intervenciju	<p>Uzevši u obzir podatak o postojanju visoko kvalitetnih poljoprivrednih površina na području Općine Škabrnja te obzirom na trendove potražnje za poljoprivrednim proizvodima koje je moguće efikasno proizvoditi na predmetnom području ova mjera je usmjerena na regeneriranje postojećih nasada maslina te podizanje različitih vrsta nasada s posebnim naglaskom na maslinama i smilju. Navedene kulture su prepoznate kao strateški važne iz nekoliko razloga od kojih se najviše ističe pogodnost područja Općine Škabrnja za takve kulture te visoka atraktivnost i potencijal tržišta maslina i smilja. Ulaganjima u podizanje nasada djeluje se na porast poljoprivredne proizvodnje čije proizvode lokalno stanovništvo može efektivno i efikasno plasirati uz ciljana udruživanja u svrhu smanjenja troškova poslovanja te uz realizaciju planiranog razvoja turističke djelatnosti.</p>
Svrha/cilj	<p>porast poljoprivredne proizvodnje u segmentima u kojima postoji potencijal i objektivna mogućnost ostvarivanja visoke dodane vrijednosti</p>
Aktivnosti	<p>ulaganja u rekonstrukciju nasada maslina</p>
	<p>ulaganja u podizanje nasada maslina</p>
	<p>ulaganja u podizanje nasada smilja</p>
	<p>ulaganja u podizanje drugih vrsta nasada u poljoprivrednoj proizvodnji</p>
Mjera 1.3	<p>Ulaganja u plasteničku poljoprivrednu proizvodnju</p>

Razlog za intervenciju	Sukladno dosadašnjim iskustvima u poljoprivrednoj proizvodnji plastenički tip se pokazao kao vrlo efikasan i efektivan na području Općine Škabrnja. Zbog potrebe razvoja gospodarske aktivnosti čija je poljoprivredna proizvodnja sastavni dio ovom mjerom se utječe na tip poljoprivredne proizvodnje koji daje pozitivne rezultate i pokazuje vidljive utjecaje u relativno kratkom vremenskom roku. Prostornim planom je definirana Zona plastenika u koju je planirano izgraditi trafostanicu i energetske vod do područja Zone plastenika kao jedan od preduvjeta za razvoj iste.
Svrha/cilj	ulaganje u učinkovit tip poljoprivredne proizvodnje s ciljem porasta gospodarske aktivnosti predmetnog područja
Aktivnosti	izgradnja trafostanice i energetskog voda do Zone plastenika ulaganja u podizanje plastenika s ciljem obavljanja poljoprivredne proizvodnje
Mjera 1.4.	Ulaganja u turističke kapacitete s naglaskom na visokokvalitetne smještajne kapacitete
Razlog za intervenciju	Područja koja su u neposrednoj blizini Općine Škabrnja su turistički visoko frekventna, obzirom na navedenu činjenicu potrebno je frekventna turistička kretanja učinkovito usmjeriti prema predmetnom području koji se nalazi u neposrednoj blizini. Jedan od načina za privlačenje turističkih kretanja jesu ulaganja u turističke smještajne kapacitete koji su visoke kvalitete te nude dodani sadržaj. Ovom mjerom je planirano usmjeravanje na izgradnju kamenih kuća za odmor koje će biti opremljene s dodatnim sadržajem u obliku bazena, dječjih igrališta i sl. Logika intervencije za realizaciju ove mjere uzima u obzir spomenuta turistički atraktivna područja u neposrednoj blizini Općine Škabrnja (osobito se ističe Grad Zadar, najbolja europska turistička destinacija 2016. godine) koja konstantno privlače turiste, ponudom visokokvalitetnog smještaja i dodatnih sadržaja moguće je dio turističkih kretanja preusmjeriti na predmetno područje. Kamene kuće za odmor, dodatni sadržaji, lokalno proizvedena hrana te blizina značajnih turističkih centara jamče razvojni potencijal ovog segmenta turističke ponude na koji je usmjerena i ova mjera.
Svrha/cilj	Stvoriti turističku atrakcijsku podlogu koja djeluje na promociju i privlačenje turista na području Općine Škabrnja
Aktivnosti	Izgradnja kamenih kuća za odmor sa dodatnim sadržajima promocija ponude smještajnih turističkih kapaciteta
Mjera 1.5.	Daljnji razvoj memorijalnog turizma

Razlog za intervenciju	Ova mjera je usmjerena na valoriziranje turističkih kretnji koji su motivirana na spomenu i obilježavanju tragičnog događaja iz bliske povijesti Općine Škabrnja a koji se odnosi na Domovinski rat, osobito na tragediju koja se desila 18. studenog 1991. godine. Trenutno postoji izgrađena infrastruktura koja je povezana sa tematikom na kojoj se temelji memorijalni turizam a navedeno se odnosi na: Središnji Križ, Spomen Obilježje Masovne grobnice te Memorijalni centar koji je u fazi završetka izgradnje. Obzirom da se obilježavanje tragičnog događaja u Općini Škabrnja obilježava minimalno jednom godišnje te navedeni događaj okuplja između 5.000 - 10.000 posjetitelja ova mjera je usmjerena na ponudu popratnih sadržaja posjetiteljima u obliku ponude smještaja te hrane i pića. Također planiran je razvoj autentičnih proizvoda u obliku knjiga i slika koje će biti oblikovane na način da ih se nedvosmisleno povezuje s Općinom Škabrnja i tragičnim događajima iz Domovinskog rata. Mjerom je također planirano utjecati na dolazak osnovnoškolske djece u sklopu svojih školskih programa koji su povezani sa povijesti i tematikom Domovinskog rata (slijedit će se primjer Vukovara što se tiče dolazaka osnovnoškolske djece). Planirano je formiranje Memorijalnog centra unutar planirane zgrade koja će pored memorijalnog centra služiti jednim dijelom u svrhe obavljanja djelatnosti JLS te izgradnja spomen obilježja na Ražovljevoj glavici
Svrha/cilj	porast prihoda od memorijalnog turizma
Aktivnosti	ponuda dodatnih sadržaja posjetiteljima čiji su dolasci motivirani na spomenu i obilježavanju tragičnog događaja iz bliske povijesti Općine Škabrnja a koji se odnosi na Domovinski rat, osobito na tragediju koja se desila 18. studenog 1991. godine
	razvijanje autentičnih proizvoda u obliku knjiga i slika povezanih s Općinom Škabrnja i tragičnim događajima iz Domovinskog rata
	realiziranje organiziranih dolazaka osnovnoškolske djece u sklopu programa povezanih s povijesti i Domovinskim ratom

3.2.2.RAZVOJNI CILJ 2

Unapređenje kvalitete života na području lokalne zajednice		
Prioritetne mjere za postizanje cilja 2		
M 2.1. Ulaganja u komunalnu infrastrukturu	M 2.2. Ulaganja u prometnu infrastrukturu	M 2.3. Ulaganja u sadržaje i usluge za stanovništvo na području JLS
Očekivani rezultati		
izgrađen sustav odvodnje i pročišćavanja na području Općine Škabrnja	razvijen i unapređen sustav nerazvrstanih cesta na području Općine Škabrnja	razvijena i unapređena sportska infrastruktura na području Općine Škabrnja

izgrađena potrebna infrastruktura unutar Poslovne zone	unaprijeđena sigurnost na prometnici između Škabrnje i Prkosa	razvijeno civilno društvo kroz unapređenje infrastrukture
		razvijena infrastruktura vezana uz groblja
Indikatori mjerenja postizanja rezultata		
broj kilometara novoizgrađenog cjevovoda u funkciji odvodnje	broj kilometara novoizgrađenih nerazvrstanih cesta	novoizgrađeno nogometno igralište na umjetnoj travi
stanovništvo priključeno na sustav odvodnje	broj kilometara rekonstruiranih nerazvrstanih cesta	novoizgrađeno nogometno igralište na umjetnoj travi
izgrađen sustav vodoopskrbe i odvodnje Poslovne zone	izgrađena javna rasvjeta i nogostup na prometnici koja spaja Škabrnju i Prkos	novoizgrađeno tenisko i košarkaško igralište
Izgrađena mreža električne energije u Poslovnoj zoni		izgrađen polivalentni objekt namijenjen za civilno društvo
izgrađen pročištač otpadnih voda		izgrađena javna rasvjeta na groblju sv.Luka

Mjera 2.1	Ulaganja u komunalnu infrastrukturu
Razlog za intervenciju	Ulaganja u razvoj komunalne infrastrukture bitan su segment određivanja kvalitete življenja lokalnog stanovništva i jedan od temeljnih uvjeta za ostanak stanovništva na predmetnom području. Izgradnja i rekonstrukcija objekata komunalne infrastrukture predstavlja jednu od glavnih strateških orijentacija Općine koja za cilj ima sprječavanje daljnjeg trenda iseljavanja stanovništva, te ostvarivanje rasta broja stanovnika daljnjim ulaganjima u istu. Navedeno je nužno radi podizanje standarda kvalitete objekata infrastrukturnih sustava, te daljnji gospodarski razvoj, stoga su na području Općine planirani Projekti za koje (trenutno) nije ishođena nikakva dokumentacija, ali su od ključne važnosti za razvoj cijele Općine, a odnose se na izgradnju komunalne infrastrukture. Unutar ove mjere je planirano ulaganje u sustav odvodnje i pročišćavanja na području Općine Škabrnja te izgradnja komunalne infrastrukture za Poslovnu zonu u Općini Škabrnja.

Svrha/cilj	Svrha ove Mjere poboljšanje je komunalnog standarda Općine, te time poboljšanje temeljnih životnih uvjeta stanovnika Općine te poslovnih potencijala kroz ulaganja u izgradnju komunalne infrastrukture Poslovne zone, te sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Općine Škabrnja.
Aktivnosti	ishođenje projektne tehničke dokumentacije i dozvola za planirana ulaganja u komunalnu infrastrukturu Poslovne zone te sustav odvodnje i pročišćavanja Općine Škabrnja
	pronalazak vanjskih izvora financiranja za planirana ulaganja
	realizacija ulaganja sukladno projektnoj tehničkoj dokumentaciji i dozvolama
Mjera 2.2	Ulaganja u prometnu infrastrukturu
Razlog za intervenciju	U svrhu privlačenja poslovnih subjekata i porasta standarda života potrebno je razviti sustav nerazvrstanih prometnica, povećati sigurnost prometa te kvalitetu vožnje kroz predmetno područje, stoga je ulaganje u nerazvrstane prometnice od ključne važnosti za razvoj Općine u gospodarskom i demografskom pogledu. Ulaganja u prometnu infrastrukturu od ključne su važnosti za povezivanje pojedinih dijelova Općine, te njezin cjelokupan razvoj. Obzirom da se radi o ulaganjima koja teže boljoj prometnoj povezanosti (pojedinih naselja s lokalnim cestama) vidljiv je pozitivan rezultat kroz olakšavanje lokalnog razvoja te dostupnosti sadržaja i proizvoda predmetnog područja
Svrha/cilj	Svrha ove mjere poboljšanje je kvalitete života stanovništva te porast poslovnih potencijala kroz izgradnju i rekonstrukciju nerazvrstanih prometnica radi ostvarivanja bolje prometne povezanosti i poboljšanja standarda prometne infrastrukture. Navedeno je za lokalno stanovništvo od presudne važnosti kako bi se poboljšala dostupnost pojedinih sadržaja unutar Općine, te omogućilo nesmetano odvijanje prometa
Aktivnosti	Izrada i ishođenje potrebne projektne tehničke dokumentacije i dozvola za ulaganja u rekonstrukciju i/ili izgradnju nerazvrstanih prometnica
	pronalazak vanjskih izvora financiranja za planirana ulaganja
	realizacija ulaganja u nerazvrstane prometnice
Mjera 2.3	Ulaganja u sadržaje i usluge za stanovništvo na području JLS

Razlog za intervenciju	Ulaganja u gradnju, rekonstrukciju i opremanje objekata te infrastrukture u svrhu razvoja usluga za lokalno stanovništvo nužna su za poticanje razvoja Općine Škabrnja, te ukupnog doprinosa gospodarskom i društvenom razvoju cijelog područja. Razvoj infrastrukture i objekata društvene namjene neophodni su za poboljšanje ukupne gospodarsko socijalne slike predmetnog područja, te pokretanje pozitivnih trendova iz ekonomske i demografske sfere. U svrhu navedenog Općina Škabrnja je kao prioritetnu mjeru uvrstila ulaganja u izgradnju infrastrukture i objekata društvene namjene s naglaskom na objekte i sportsko-rekreacijsku infrastrukturu, groblja te ulaganja u razvoj infrastrukture nužne za poticanje razvoja i rada organizacija civilnog društva koje predstavljaju važan instrument integracije lokalnog stanovništva i potencijal za doprinos ukupnom razvoju područja Općine Škabrnja.
Svrha/cilj	Svrha ove mjere unapređenje je sadržaja i usluga koje se vežu uz društvenu infrastrukturu i prateće objekte poradi osnaživanja društvenog i gospodarskog razvoja predmetnog područja, te podizanja kvalitete i dostupnosti usluga predviđenih za lokalno stanovništvo i posjetitelje
Aktivnosti	ishođenje projektne tehničke dokumentacije i dozvola za planirana ulaganja u objekte i infrastrukturu povezanu sa sadržajem i uslugama za lokalno stanovništvo
	pronalažak vanjskih izvora financiranja za planirana ulaganja
	realizacija ulaganja sukladno projektnoj tehničkoj dokumentaciji i dozvolama

3.2.3.RAZVOJNI CILJ 3

Korištenje obnovljivih izvora energije te održivo korištenje kulturne baštine	
Prioritetne mjere za postizanje cilja 3	
M 3.1. Očuvanje kulturne baštine te stavljanje u funkciju razvoja	M 3.2. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije
Očekivani rezultati	
pripremljene projektne prijave u svrhu ulaganja u kulturnu baštinu	podignuta razina svijesti lokalnog stanovništva Općine Škabrnja o važnosti obnovljivih izvora energije
lokalno stanovništvo upoznato s održivim korištenjem kulturne baštine	razvijena projektna ideja koja se temelji na korištenju obnovljivih izvora energije na području Općine Škabrnja

uspješno aplicirani projekti te potpisani Ugovori za sufinanciranje ulaganja u kulturnu baštinu	korištenje obnovljivih izvora energije na području Općine Škabrnja
Indikatori mjerenja postizanja rezultata	
apliciranje projekata za ulaganja u kulturnu baštinu	održane radionice u svrhu podizanja razine svijesti lokalnog stanovništva o važnosti obnovljivih izvora energije
održane informativno - obrazovne aktivnosti za održivo korištenje kulturne baštine	održani sastanci s lokalnim dionicima razvoja u svrhu razvijanja projektne ideje koja se temelji na korištenju obnovljivih izvora energije na području Općine Škabrnja

Mjera 3.1	Očuvanje kulturne baštine te stavljanje u funkciju razvoja
Razlog za intervenciju	U svrhe revitalizacije predmetnog područja, potrebno je pristupiti aktivnostima očuvanja, zaštite, promicanja i razvoja kulturno-povijesne baštine i sadržaja vezanih uz kulturno povijesnu ostavštinu predmetnog područja i okolice. Unaprjeđenje kulturne baštine na području Općine dovodi do povećanja atraktivnosti područja, te otvara mogućnost dodatnog zapošljavanja kao posljedica razvijanja kulturnog turizma. Navedeno ima za učinak povećanje turističke atraktivnosti i potencijala što može, ukoliko se pravilno iskoristi, povoljno utjecati na turistička kretanja, odnosno dodatno stvaranje prihoda lokalnog stanovništva. Na području Općine Škabrnja postoji mnoštvo tržišno iskoristivih kulturno povijesnih sadržaja od kojih se najviše ističu dva (pojedinačna) nepokretna kulturna dobra: Crkva sv. Luke na groblju i Crkva sv. Marije na lokaciji Ambar te središnji križ i Spomen obilježje poginulih i ubijenih civila u Škabrnji, masovna grobnica koja se nalazi u blizini osnovne škole, te spomenik prvom hrvatskom predsjedniku, dr. Franji Tuđmanu
Svrha/cilj	Ostvariti ulaganja u kulturno povijesnu baštinu
Aktivnosti	ishođenje projektne tehničke dokumentacije i dozvola za planirana ulaganja u komunalnu infrastrukturu Poslovne zone te sustav odvodnje i pročišćavanja Općine Škabrnja
	pronalazak vanjskih izvora financiranja za planirana ulaganja
	realizacija ulaganja sukladno projektnoj tehničkoj dokumentaciji i dozvolama
Mjera 3.2	Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije

Razlog za intervenciju	Obnovljivi izvori energije imaju vrlo važnu ulogu u smanjenju emisije ugljičnog dioksida (CO ₂) u atmosferu (Smanjenje emisije CO ₂ u atmosferu je politika Europske unije). Povećanje udjela obnovljivih izvora energije povećava energetska održivost sustava. Nekoliko tehnologija, osobito energija vjetra, male hidrocentrale, energija iz biomase i sunčeva energija, su ekonomski konkurentne dok za ostale obnovljive izvore energije vrijedi pravilo da su prvenstveno isplativi u dugom roku. Zbog svega navedenog ova mjera je usmjerena na podizanje razine svijesti i senzibiliziranje lokalnog stanovništva o korištenju obnovljivih izvora energije te na proces razvijanja ideje i izgradnju postrojenja za proizvodnju električne i/ili toplinske energije iz obnovljivog i održivog izvora na području Općine Škabrnja.
Svrha/cilj	podizanje razine svijesti i senzibiliziranje lokalnog stanovništva o korištenju obnovljivih izvora energije uz prikazivanje mogućnosti financiranja takvih poduhvata te kreiranje ideje i realizacija izgradnje postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivog i održivog izvora
Aktivnosti	održavanje radionica i predavanja s ciljem podizanja razine svijesti stanovništva o korištenju obnovljivih izvora energije
	definiranje ideje te izrada projektne tehničke dokumentacije za kreiranje postrojenja proizvodnje električne energije temeljene na obnovljivim izvorima
	pronalazak vanjskih izvora financiranja za planirano ulaganje
	realizacija ulaganja sukladno projektnoj tehničkoj dokumentaciji i dozvolama

3.3.HORIZONTALNI CILJEVI

Osim Strategijom definiranih razvojnih ciljeva važni su i tzv. horizontalni ciljevi, odnosno ciljevi koji bi se idealno trebali promicati u svim programima i projektima implementacije Strategije Općine, posebno u projektima financiranim iz fondova Europske unije, a uključuju: promociju jednakih mogućnosti i ljudskih prava, upravljanje okolišem i smanjenje utjecaja na klimatske promjene te poštivanje načela dobrog upravljanja uz razvoj privatno-javnog partnerstva i sudioničke demokracije.

3.4.UTJECAJ PROVEDBE STRATEGIJE NA OKOLIŠ

Održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša s naglaskom na racionalno gospodarenje prostorom definirano je i ugrađeno u sve strateške ciljeve, kako u razvoj gospodarstva tako i u razvoj komunalne infrastrukture. Očuvanje, zaštita i održiva uporaba prirodne i kulturne baštine naznačen kao najviše rangiran prioritet što pokazuje uvažavanje visoko vrijedne prirodne baštine kao značajne resursne osnove, što je i detaljno prikazano u

osnovnoj analizi. SWOT analiza značajno naglašava važnost očuvanja okoliša, kao i održivi razvoj, ali i potencijal Općine za razvoj obnovljivih izvora energije.

4. USKLAĐENOST STRATEŠKIH CILJEVA OPĆINE S CILJEVIMA EU, NACIONALNIM I REGIONALNIM STRATEŠKIM RAZVOJNOM CILJEVIMA

Strategija razvoja Općine Škabrnja 2016.-2020. je razvojni dokument koji se priprema dijelom i kao podloga za korištenje fondova Europske unije. Pri pripremi dokumenta posebna pozornost je posvećena usklađenosti s ciljevima EU iznesenima u ratificiranom Lisabonskom ugovoru¹. Lisabonski ugovor jasno navodi ciljeve Europske unije i vrijednosti mira, demokracije, poštivanja ljudskih prava, pravde, vladavine prava i održivosti. Strateški ciljevi razvoja Općine Škabrnja u skladu su s gore navedenim ciljevima Europske unije, a treba naglasiti i da su prvenstveno **usklađeni s prioritetima i ciljevima definiranim** novom post-lisabonskom desetogodišnjom **gospodarskom strategijom EU, pod nazivom „EUROPA 2020 – strategija za pametan, održiv i uključiv rast“**². Ova je strategija, kao nasljednica Lisabonske strategije, usvojena slijedom potreba da se politike preusmjere s upravljanja krizom na uvođenje srednjoročnih i dugoročnih reformi koje bi trebale promicati rast i zapošljavanje, a istodobno osiguravati održivost javnih financija. Prioriteti strategije su:

- Pametan rast - razvoj gospodarstva zasnovanog na znanju i inovacijama
- Održiv rast - poticanje gospodarstva koje je resursno učinkovitije, ekološki osvještenije i konkurentnije
- Uključiv rast - gospodarstvo zasnovano na visokoj zaposlenosti koje treba doprinijeti društvenoj i teritorijalnoj koheziji

Tijekom pregovora, temeljem objektivnih statističkih pokazatelja i dosadašnjih izvješća o napretku Republike Hrvatske, Europska Komisija izdvojila je 4 tematske cjeline na koje bi Hrvatska trebala usmjeriti glavninu EU sredstava koja su dostupna unutar proračunskog razdoblja 2014.-2020:

1. Jačanje konkurentnosti gospodarstva
2. Poticanje zapošljavanja, poboljšanje obrazovnog sustava i smanjenje siromaštva

¹ http://Europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_en.htm

² http://ec.Europa.eu/europa2020/index_en.htm

3. Očuvanje okoliša i prirodnih resursa
4. Jačanje administrativnih kapaciteta i veća uključenost civilnog sektora

Republika Hrvatska je, nakon razdoblja pregovora s Europskom Komisijom izradila i potpisala, **Sporazum o partnerstvu između republike hrvatske i europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020.**, kao krovni strateški razvojni dokument koji definira okvir za razvoj sektorskih strategija i javnih politika Republike Hrvatske. Dokument definira glavne izazove s kojima se susreće Republika Hrvatska vezano uz ispunjavanje zajedničkih ciljeva Europske unije za pametan, održiv i uključiv rast. To su:

1. Gospodarska konkurentnost,
2. Zaštita okoliša te učinkovitost resursa,
3. Razvoj održive i suvremene prometne i mrežne infrastrukture,
4. Sudjelovanje na tržištu rada te kvaliteta obrazovanja,
5. Siromaštvo, nejednakost i diskriminacija,
6. Učinkovitost javne uprave.

Kako bi se suočila s istaknutim izazovima, u okviru Sporazuma o partnerstvu, Republika Hrvatska definirala je 11 tematskih ciljeva s čijim postizanjem je usklađena i ova razvojna strategija, a to su tematski ciljevi:

1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija.
2. Poboljšanje pristupa informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji te njezine uporabe i kvalitete.
3. Jačanje konkurentnosti MSP- ova, poljoprivrednog sektora (u sklopu EPFRR-a) te sektora ribarstva i akvakulture (u sklopu EFPR-a).
4. Podrška prelasku na ekonomiju s niskom razinom emisije CO₂ u svim sektorima.
5. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, sprječavanje rizika i upravljanje njim.
6. Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa.
7. Promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u infrastrukturi ključnih mreža.
8. Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage.
9. Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije.

10. Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje.

11. Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave.

Strateški ciljevi Strategije razvoja Općine Škabrnja detaljno su usklađeni i sa strateškim ciljevima nadređenog trenutno aktualnog strateškog razvojnog dokumenta regionalne razine, **Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije** za razdoblje 2011.-2013 (novi dokument trenutno i izradi).:

1. Uspostava učinkovitog sustava upravljanja potencijalima i resursima
2. Razvoj konkurentnog poduzetništva, turizma, poljoprivrede i ribarstva
3. Prepoznatljivost i očuvanje kulturne i prirodne baštine
4. Unapređenje zaštite okoliša i kvalitete života

Od nadređenih provedbenih strateških razvojnih programa nacionalne razine, obzirom na činjenicu kako je Općina Škabrnja u potpunosti ruralno područje, potrebno je izdvojiti Program ruralnog razvoja 2014.-2020. Osmišljavanje strateških razvojnih ciljeva kreiralo se prvenstveno u kontekstu sukladnosti s **prioritetima** (time i fokus područjima) **Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.**³ koji su slijedeći:

1. poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima (razvoj baza podataka u ruralnim područjima; jačanje veza između poljoprivrede, šumarstva i znanstvenog sektora);
2. jačanje održivosti i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede, promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija te davanje potpore održivom upravljanju šumama;
3. promicanje organizacije prehrambenog lanca, dobrobiti životinja i upravljanja rizicima u poljoprivrednom sektoru;
4. obnavljanje, očuvanje i jačanje poljoprivrednih i šumskih ekosustava (bioraznolikost, voda, tlo);
5. promicanje učinkovitog korištenja resursa (vode i energije) i davanje potpore prelasku na gospodarstvo s niskom emisijom ugljika (korištenjem obnovljive energije, smanjenjem emisija stakleničkih plinova, očuvanjem i pohranjivanjem ugljika);

³ Izvor: Program ruralnog razvoja 2014.-2020., verzija 1.4

6. promicanje društvene uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj (jednostavnije otvaranje radnih mjesta, promicanje lokalnog razvoja, pojačana dostupnost informacijskih i komunikacijskih tehnologija),

Mjerljivim doprinosom prioritetima i fokus područjima ruralnog razvoja u Republici Hrvatskoj putem ove strategije, direktno se doprinosi i ostvarenju **tri horizontalna cilja Zajedničke poljoprivredne politike Hrvatske⁴ i Europske unije do 2020:**

1. poticanje konkurentnosti poljoprivrede, među ostalim, i kroz višenamjensku i tehnološki inovativnu proizvodnju prilagodljivu klimatskim promjenama te tehnološki moderniziranu prehrambeno-prerađivačku industriju
2. osiguranje održivog upravljanja prirodnim resursima i akcije protiv klimatskih promjena uz provedbu načela zaštite okoliša i prirode te očuvanje genetskih izvora
3. postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih gospodarstava i zajednica, uključujući stvaranje i zadržavanje radnih mjesta.

⁴ Izvor: Zakon o poljoprivredi (NN30/15)

5. PROVEDBENI MEHANIZMI

Strategija razvoja Općine Škabrnja sastoji se od razrađene hijerarhije razvojnih ciljeva - od vizije, preko strateških ciljeva, do mjera te projekata/aktivnosti provedbe. I dok konačna uspješnost i vrijednost strategije uvelike ovisi o tome koliko su dobro „pogođeni“ ti osnovni sastavni dijelovi - koliko dobro ciljevi strateški usmjeravaju razvoj na način koji iskorištava snage i prednosti te prevladava i zaobilazi slabosti i prepreke; u kojoj mjeri predlagani projekti doista pridonose ostvarivanju određenih prioriteta i mjera - ona znatno zavisi i od kvalitete provedbe i upravljanja projektima jer i najkvalitetniji prijedlozi projekata mogu doživjeti neuspjeh ako izostane kvalitetna provedba.

Kako bi se Strategija razvoja mogla provoditi, potrebno je odrediti određene mehanizme njezine provedbe. Pri tome se prvenstveno misli na definiranje pokazatelja provedbe koji moraju biti jasni i kvantitativno određeni, te povezani s tijelima/institucijama koje su zadužene za razvoj te koordiniraju, odnosno imaju utjecaj na provedbu mjera i aktivnosti, poštujući, pri tome, načelo transparentnosti. Drugim riječima, potrebno je odrediti odgovornost provedbe, način vrednovanja kroz definirane pokazatelje, kao i tijelo koje prati i izvješćuje o provedbi. Također, jedan od izrazito važnih mehanizama predstavlja informiranje i uključivanje javnosti/građana u provedbeni proces. Obzirom da se provedba temelji na projektima i programima, iznimno je važno utvrditi kriterije prema kojima će oni biti usvojeni u Strategiji i prioritetni u realizaciji. Uspješna provedba znači učinkovito upravljanje koje treba biti zasnovano na dobro osmišljenom i detaljnom, te realnom i provedivom planu provedbe. Plan treba sadržavati podjelu odgovornosti, strategiju financiranja i financijske alokacije, vremenski plan te konkretne aktivnosti, kako za provedbu, tako i za praćenje i vrednovanje provedbe. Da bi proces provedbe bio učinkovit i uspješan, njime se moraju osmisliti i osigurati i važni elementi uključujući: provedbene institucije i mehanizme, financiranje i postupke za praćenje i vrednovanje programa i projekata. Strategija će pridonijeti i uspješnijem privlačenju i natjecanju za financijska sredstva iz raznih potencijalnih izvora za financiranje razvoja i to od nacionalnih programa i institucija RH, onih u EU, zatim mnogih bilateralnih i multilateralnih, vlastitih izvora do privatnih ulagača. Strategijom se dobiva dobro strukturiran razvojni plan Općine, ona je podloga za utvrđivanje i određivanje prioriteta razvojnih projekata te za njihovo primjereno predstavljanje i kandidiranje za financiranje.

Strategija razvoja je podložna i promjenama temeljenih na vrednovanju provedbe te njezinom usuglašavanju s nacionalnim i regionalnim prioritetima nakon određenog razdoblja, odnosno kad god to okolnosti nalažu. Revidiran dokument usvaja Općinsko vijeće.

Provedbu Strategije može se podijeliti u dvije osnovne faze. U prvoj fazi, gdje najveću odgovornost ima sama Općina Škabrnja, potrebno je pripremiti sve dionike za provedbu i uvesti praksu partnerstva i zajedničkog donošenja odluka. Potrebno je jačati partnerstva i izgraditi konsenzus iz više razloga. Ciljeve Strategije nije moguće (niti je planirano) ostvariti isključivo općinskim sredstvima, te provedba treba uključiti i sve druge izvore sufinanciranja projekata. Strategija je multisektorske naravi što nameće potrebu ujednačenog i zajedničkog djelovanja velikog broja dionika. Ovu aktivnost treba potaknuti općinska administracija uključujući aktivnosti izgradnje mehanizama suradnje između različitih razina uprave (unutarnja, horizontalna i vertikalna koordinacija), te između uprave i civilnog odnosno privatnog sektora (vanjska koordinacija). Jednako je važno posvetiti se informiranju i promociji Strategije i njenih ciljeva radi senzibilizacije javnosti. Komunikacija sa širom javnosti je od iznimne važnosti.

Uz jačanje partnerstva potrebno je, u prvoj fazi provedbe, izgraditi kapacitete i provesti organizacijske prilagodbe koje će Strategiju učiniti operativnom, što uključuje stalno osposobljavanje službenika za upravljanje projektnim ciklusom, strane jezike, informacijsko-komunikacijske tehnologije, natječajne procedure i dokumentacije i sl. Organizacijska prilagodba odnosi se na kanale komunikacije i koordinacije koje je potrebno unaprijediti, te s tim u vezi, utemeljiti jedinstvenu bazu projekata (standardiziranje procedura i dokumenata, izvještavanja, pohrana i sl.). U prvoj, „pripreмноj“, fazi provedbe potrebno je i izraditi bazu projekata, sukladno metodologiji i modelu primijenjenom na razini Županije, LAG-a i Općine. Ona predstavlja službeni registar svih razvojnih inicijativa i projekata. Obzirom da se pokreću i realiziraju mnoge ideje, inicijative i projekti, i to s različitim razvojnim učincima, različitim prioritetima, sadržajima, dinamike, veličine i dr. Različiti su i predlagatelji tih ideja i projekata, a mnogo je raznovrsnih natječaja za njihovo financiranje. Drugim riječima, svaki projekt za koji se traži, bilo suglasnost, potpora ili sufinanciranje, mora biti uveden u Bazu projekata.

Druga faza provedbe Strategije odnosi se na provedbu projekata i aktivnosti praćenja i vrednovanja. Ovdje odgovornost provedbe, kao i financijski teret, imaju svi dionici uključeni u proces razvoja što mora biti uključeno programski proračun Općine (financijski plan provedbe Strategije) koji se treba izraditi po prihvaćanju strategije od strane nadležnog tijela, Općinskog vijeća, ih vezati uz prateće operativnih programa i nacionalnog strateškog razvojnog okvira do 2020.

5.1. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROVEDBU

Općina Škabrnja

Ključnu ulogu u provedbi Strategije ima Općina Škabrnja. Općinsko vijeće usvaja Strategiju, te nakon usvajanja, redovito, razmatrajući godišnja i druga izvješća, prati njezinu provedbu. Planskim dokumentima koje donosi osigurava njezinu provedbu te poduzima mjere iz svoje nadležnosti usmjerene poboljšanju provedbe. Načelnik usklađuje aktivnosti svih općinskih tijela i drugih dionika provedbe Strategije donošenjem provedbenih akata, predlaganjem mjera njezine provedbe, nadzorom nad provedbom tih mjera, sudjelovanjem u postupku odabira razvojnih projekata te izvješćivanjem Vijeća o provedbi i rezultatima provedbe.

Lokalna akcijska grupa (LAG) Laura

LAG Laura koordinator je aktivnosti provedbe projekata te sustava praćenja provedbe Strategije u dijelu provedbe projekata na područjima naselja Općine, a sufinanciraju se iz Programa ruralnog razvoja 2014-2020 (ESI fond EPFRR⁵). LAG je zadužen je za potporu i praćenje projekata koji se realiziraju iz Programa ruralnog razvoja putem svih provedbenih mjera, a posebno putem podmjere 19.2 odnosno realizaciju Lokalne razvojne strategije LAG-a za razdoblje 2014.-2020.

Razvojna agencija Zadarske županije

Koordinator je projekata za područje Županije, sukladno Članku 4. Pravilnika o upisniku upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencija i drugih pravnih osoba osnovanih s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja, osim koordiniranja izrade i pripreme Strategije, u procesu provedbe Županijska razvojna agencija obavlja sljedeće poslove: praćenje provedbe, koordinacija, poticanje zajedničkih razvojnih projekata s drugim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te kroz međuregionalnu i prekograničnu suradnju; sudjelovanje u izradi razvojnih projekata. Uz aktivnosti povezane sa Strategijom, agencija i niz drugih aktivnosti u području promicanja ulaganja i podrške razvoju poduzetništva na području Općine Škabrnja.

⁵ Op.a.: EPFRR (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj)

Javni sektor

Javni sektor, u ovom kontekstu, uključuje institucije i organizacija iz javnog sektora s područja Općine Škabrnja i Zadarske županije. Dionici iz javnog sektora imaju ključnu ulogu u pripremi i provedbi projekata iz područja svojeg djelovanja. Jačanje i uloga javnog sektora ključni su u narednom proračunskom razdoblju 2014.-2020.

Civilno društvo

Organizacije civilnog društva (OCD) pokazale su se kao značajan sudionik u izradi razvojne strategije zbog iskustva koje imaju u radu unutar okruženja koje se temelji na projektima. OCD imaju posebno značajnu ulogu u područjima zaštite prirodne i kulturne baštine te razvoja ljudskih resursa. OCD ujedno mogu aktivno utjecati na dotok dodatnih sredstava iz nacionalnih i EU fondova za financiranje inicijativa koje ne pokrivaju ostali dionici u regionalnom razvoju. Uloga OCD-a, razvoj participacijskih procesa kao i partnerskih odnosa s javnim i gospodarskim sektorom, jedna su od ključnih razvojnih smjernica za naredno razdoblje.

Privatni sektor

Privatni, gospodarski, sektor je glavni pokretač gospodarstva, stvaranja blagostanja i radnih mjesta. Svrha Strategije je, između ostalog, stvoriti preduvjete za što kvalitetnije djelovanje privatnog sektora. Ona će se, prije svega, ostvarivati razvojem suradnje i dijaloga gospodarskog i javnog sektora (obrazovnog sustava, sustava tržišta rada, podršku kroz razne programe edukacije i poticaja, osiguravanje infrastrukture itd.). Iz tog razloga, sudjelovanje dionika iz privatnog sektora u pripremi i provedbi Strategije, od izrazite je važnosti. Na taj način, djelovanje javnog sektora kontinuirano se usklađuje s potrebama privatnog sektora, naravno, vodeći računa o poštivanju načela održivog razvoja.

5.2.FINANCIRANJE

Provedivost Strategije razvoja Općine Škabrnja 2016.-2020. primarno se osigurava privlačenjem sredstava potrebnih za provedbu mjera. Financijski plan za realizaciju prioriternih strateških projekata Općine sadrži prikaz potrebnih sredstava, razrađen po mjerama i izvorima financiranja. Okvirni financijski plan (za prioritetne strateške projekte) treba se izraditi

temeljem podataka akcijskog plana i iz proračuna Općine te procjeni mogućnosti privlačenja sredstava iz državnog proračuna i fondova nacionalne razine, odnosno na temelju procjene mogućnosti privlačenja sredstava iz Strukturnih i investicijskih, drugih fondova EU te drugih izvora financiranja (kao mogućnosti financiranja treba uzeti u obzir i druge domaće i međunarodne izvore te privatni sektor).

Akcijski plan treba obuhvatiti projekciju potreba iz definiranih izvora za svaku godinu realizacije, počevši s 2016.-tom godinom, nakon objave definiranih operativnih programa i njihovih mjera te sukladno nacionalnom strateškom razvojnom okviru. Osiguranje i pribavljanje financijskih sredstava, kao i upravljanje tim sredstvima i praćenje njihova korištenja, važan su aspekt provedbe Strategije. Obzirom da se radi o planovima do 2020., umjesto ukupnog financijskog okvira, Strategija će, na godišnjoj razini, a kroz proračun, definirati godišnje potrebna (indikativna) financijska sredstva.

Provedba Strategije financirati će se iz sljedećih izvora:

- Proračun Općine Škabrnja - planiran za kapitalna ulaganja, poticanje održivog gospodarskog razvoja, projekte u obrazovanju, programe zapošljavanja, unaprjeđenje zdravstvene zaštite, socijalnu infrastrukturu, jačanje civilnog društva, za potrebe u kulturi, zaštitu prirode i gospodarenje otpadom, infrastrukturu (vode, promet), energetska učinkovitost i upravljanje razvojem
- Proračun Zadarske županije - udio županijskog proračuna u provedbi gradske strategije predviđen je za provedbu zajedničkih projekata tj. planiran je za zajedničke projekte od regionalnog značaja.
- Sredstva državnog proračuna tj. proračuna resornih ministarstava pojavljuju se u obliku decentraliziranih sredstava i planirana su u proračunu Općine, ali su procijenjena i temeljem planiranih ili projekata koji su odobreni, ili su već u provedbi, (za gospodarske zone, tehnološku infrastrukturu, obrazovanje i zdravstvo, socijalnu infrastrukturu, kulturu, značajnija sredstva za zaštitu vodenih resursa nešto manja sredstva za zaštitu prirode i regionalni razvoj).
- Fondovi Europske unije – kao izvor značajnih sredstava za provedbu projekata planirani su i fondovi EU, kako (ESI) - Strukturnih i Investicijskih fondova (EFRR/EFRD, ESF, EPFRR/EAFRD, EFPR/EMFF) tako i drugih programa iz proračuna EU formiranih na razini Zajednice a koje mogu koristiti različiti sektorski korisnici u Republici Hrvatskoj, odnosno u kojima su prihvatljivi prijavitelji i korisnici iz Hrvatske. Osim EU fondova,

planirana su sredstva i iz ostalih međunarodnih izvora (Svjetska banka, EIB, EBRD, UNDP, Zaklade i Fondacije i sl.)

- Od ostalih izvora predviđaju se i privatni (koji uključuju tvrtke, ali i fizičke osobe kao financijere i donatore) te, u vrlo malom obimu, i ostali izvori sredstava (nevladine, lokalne organizacije i sl.).

6. PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Kako bi se osigurala operativnost i provedba strategije iznimno je važno pratiti i vrednovati njezinu provedbu. To, ujedno, predstavlja osnovu za izradu godišnjih izvješća, a osnovni preduvjet je da su utvrđeni pokazatelji/indikator ostvarenja pojedinih ciljeva, prioriteta i mjera koji će dodatno biti usklađeni nakon objave nacionalnog strateškog referentnog razvojnog okvira i Županijske razvojne strategije za razdoblje do 2020.

Uspostavom sustava praćenja i vrednovanja ove strategije, omogućuje se efikasna i transparentna provedba. Glavni cilj ovakvog sustava je mogućnost provjere postoji li potreba za određenim programom i stvaranje sigurnosti da su dostupni resursi optimalno iskorišteni. Uz to, praćenje i vrednovanje Strategije daje razinu odgovornosti koja potvrđuje do koje mjere su ciljevi određenog programa ostvareni te se stvara novo znanje, odnosno povećava razumijevanje o tome što funkcionira i kako poboljšati učinke različitih mjera i programa. Općenito, pratiti će se sljedeće skupine pokazatelja:

- stupanj ostvarenja utvrđenih ciljeva prioriteta i mjera,
- ostvarene rezultate i učinke na razvoj,
- učinkovitost i uspješnost u korištenju financijskih sredstava.

Za učinkovitu provedbu praćenja i vrednovanja te korištenje rezultata vrednovanja potrebno je organizirati primjeren informatički sustav upravljanja i pohrane relevantnih podataka. Pokazatelji predstavljaju osnovicu za vrednovanje koja omogućuje mjerenje uspješnosti projekata. Takav sustav treba osigurati pravodobne informacije o različitim projektima, njihovim sudionicima i rezultatima. Osnovu sustava činila bi baza podataka koja bi minimalno morala sadržavati:

- Osnovne podatke o svakom projektu (nositelji, vrijeme trajanja, iznos financiranja itd.);
- Dodatne podatke o sadržaju projekta (mjera i prioritet unutar kojih se projekt realizira, sažetak projekta);
- Ključne pokazatelje rezultata svakog projekta.

Za vođenje baze podataka potrebno je imati odgovarajući računalni programski alat koji se temelji na internetskoj tehnologiji što bi omogućilo unos podataka, kao i pregled sadržaja putem Interneta, čime bi cijeli proces dobio na učinkovitosti i transparentnosti. Podaci potrebni za vrednovanje prikupljaju se, u pravilu, na projektnoj razini koja omogućuje individualno

praćenje svakog projekta. S druge strane, agregirani podaci za sve projekte trebaju pružiti mogućnost praćenja provedbe strateških prioriteta i ciljeva.

Temeljem tih podataka izrađuje se izvješće o provedbi, na godišnjoj razini koje se prezentira Općinskom vijeću i javnosti. Praćenje napretka i vrednovanje utjecaja osigurat će informacije u svrhu javne debate i reprogramiranje, ažuriranje, strateškog dokumenta.

Postoji nekoliko tipologija pokazatelja od kojih je, za socio-ekonomske projekte najkorisnija ona koja se sastoji od: ulaznih i izlaznih pokazatelja, pokazatelja rezultata i pokazatelja dugoročnih učinaka. Ulazni pokazatelji pružaju informacije o financijskim, ljudskim, materijalnim, organizacijskim i drugim resursima korištenim za provedbu projekta. Primjeri ulaznih pokazatelja su: ukupan proračun za provedbu projekta, broj organizacija uključenih u provedbu projekta, itd. Izlazni pokazatelji odnose se na izravne rezultate projektnih aktivnosti. Primjeri izlaznih pokazatelja su: kilometri izgrađenih cesta, broj usavršenih polaznika tečaja itd.

Pokazatelji rezultata izravno su povezani s ciljevima projekta. Oni pokazuju izravan učinak na korisnike projekta, a mogu se mjeriti fizičkim ili drugim jedinicama. Rezultati, također, omogućuju utvrđivanje učinkovitosti pojedinih projekata. Npr. ciljevi projekta izgradnje i/ili dogradnje vodoopskrbnog sustava mogu biti, na primjer: a) povećanje kapaciteta sustava, b) povećanje kvalitete sustava (smanjenje redukcije, smanjeni kvarovi, kvalitetnija voda) ili c) povećana teritorijalna pokrivenost sustavom i sl. Svaki od tih ciljeva izravno je povezan s jednim od rezultata projekta: povećanim kapacitetom, povećanom kvalitetom ili povećanom pokrivenošću.

Pokazatelji dugoročnih učinaka ukazuju na posljedice koje će projekti imati u dugom roku. Oni pokazuju posredne utjecaje projekata na veći dio stanovništva i na šire aspekte društvenog i gospodarskog razvoja (povećanje investicija, uvođenje novih usluga, promjene ponašanja pojedinaca ili tvrtki, povećanje zapošljavanja). Dugoročni učinci su povezani sa svrhom projekata, tj. s krajnjom namjenom pokretanja projekata. Svaki od tih učinaka može se kategorizirati prema pojedinim skupinama korisnika projekta koje se u pravilu dijele na: lokalno stanovništvo, lokalno gospodarstvo i lokalne, nevladine i druge, organizacije. Cilj takve podjele je procijeniti učinke projekata na ključne nositelje razvoja, a to su upravo stanovništvo, poduzetnici, jedinicu lokalne samouprave te lokalne nevladine i druge organizacije.

Kvaliteti ocjenjivanja pridonosi veći broj izvora prikupljanja podataka. Tako se smanjuje rizik gubitka na kvaliteti podataka kao posljedica postojanja jednog izvora podataka. Zbog toga je

poželjno, za svaki projekt zasebno, razmotriti sve mogućnosti prikupljanja podataka. Moguće metode prikupljanja podataka uključuju podatke iz zahtjeva za dodjelu sredstava, izvješća o završetku projekta, poštansku/internetsku anketu, osobni intervju, službenu statistiku, fokus-grupe koje okupljaju sve relevantne sudionike projekta itd.

Po završetku i prihvaćanju vrednovanja razvojnih učinaka strategije potrebno je, s glavnim rezultatima, upoznati ključne lokalne i regionalne dionike, a obavezno Zadarsku županiju i LAG. Lokalni i regionalni dionici mogu biti upoznati s rezultatima vrednovanja neposredno ili posredno, preko medija, ili njihovom kombinacijom. Pri tome je posebno važno rezultate vrednovanja iskazati na razumljiv, i što objektivniji, način.

Tijekom provedbe strategije razvoja nužno je osigurati potpunu informiranost svih dionika te promidžbu rezultata strategije jer je to preduvjet učinkovitosti i optimalnosti. S tim ciljem, dobro je izraditi Komunikacijski plan čiji ciljevi su:

- Informirati širu javnost o ulozi Strategije razvoja Općine Škabrnja u ostvarivanju ciljeva ravnomjernog lokalnog razvoja Republike Hrvatske i podizanja konkurentnosti hrvatskih općina;
- Informirati širu javnost o Strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama Strategije razvoja Općine Škabrnja 2016.-2020.;
- Informirati dionike i potencijalne korisnike, na lokalnoj razini, o dostupnim mogućnostima financiranja razvojnih projekata;
- Osigurati transparentnost i provedbe;
- Osigurati pozitivno medijsko pokrivanje aktivnosti koje se provode u cilju ostvarenja ciljeva Županijske razvojne strategije kroz aktivan pristup predstavnicima medija.

Strategija razvoja odnosi se na razdoblje do 2020. godine. Tijekom razdoblja trajanja strategije, predviđena je minimalno 1 revizija dokumenta i to radi promjena koje u nacionalnim programskim dokumentima može napraviti nacionalna razina, 2018. godine.

Vanjsko vrednovanje pokazatelja provedbe i samog dokumenta (*Ex ante evaluacija*) iznimno je važna i trebala bi biti provedena nakon izrade oba nacrtu ažurirane Strategije. Vanjsko vrednovanje jedan je od glavnih alata efikasnog upravljanja⁶. Osnovna svrha vanjskog vrednovanja je poboljšanje operativnosti Strategije razvoja Općine Škabrnja za razdoblje 2016.-2020., a time i cjelokupnog procesa programiranja. Cilj vanjskog vrednovanja je i optimizacija

⁶ EU Commission's Communication, SEC 2001, 1197/6&7

alokacije sredstava te poboljšanje kvalitete razvojnog programiranja. Ono definira procjenu: postojećih i dugoročnih potreba; ciljeva koje treba postići; kvalitetu indikatora i očekivanih rezultata; ciljeva, u smislu utjecaja, u odnosu na osnovu analizu stanja; dodanu vrijednost zajednici, odnosno, usklađenost prioriteta zajednice i sektora s planiranim prioritetima i mjerama, te analizu iskustava iz prethodnog programiranja s preporukama za poboljšanja. Uloga vanjskog procjenitelja je nezavisna procjena i preporuke za izmjene tehničke provedbe ili politika vezanih uz postupak izrade strategije, u smislu poboljšanja i jačanja njezine kvalitete. Ona predstavlja polaznu točku za monitoring (nadzor) i daljnju evaluaciju provedbe razvojne strategije, osiguravanjem jasnih i kvantificiranih ciljeva, te odgovarajućih indikatora koji odražavaju strateške i operativne ciljeve strategije. Vanjsko vrednovanje treba doprinijeti postizanju nužne povezanosti Strategije razvoja Općine, prvenstveno, sa Županijskom razvojnom strategijom., te njezine usklađenosti s drugim, nadređenim, nacionalnim strateškim razvojnim dokumentima, kao i onima na razini Europske unije. Ona mora biti sastavni dio ukupnog procesa lokalnog i regionalnog razvoja utvrđenog nacionalnim strateškim razvojnim okvirom do 2020. kao osnovnim planskim dokumentom središnje razine kojim se utvrđuju ciljevi politike regionalnog i lokalnog razvoja, te, na taj način, i s ciljevima i prioritetima svih drugih strateških dokumenata i programa.

7. RAZVOJNI PROJEKTI IDENTIFICIRANI PRILIKOM IZRADE SRP-A ŠKABRNJA

Skup strateških razvojnih projekata ne predstavlja iscrpan popis aktivnosti u navedenom razdoblju, već skup najvažnijih aktivnosti koje će najviše doprinijeti postizanju dugoročnih ciljeva razvojne strategije. To je i razlog zašto su neke posebno istaknute i zašto pozornost treba biti usmjerena na njihovu provedbu u programskom razdoblju. Ključne, prioritetne zadaće (aktivnosti - projekti ili programi) Općine moraju imati oblik:

- velikih investicija
- pilot projekata
- i/ili biti skup projekata odnosno aktivnosti koje imaju sličan fokus i karakter (ili se nalaze unutar zajedničkih strateških programa)

Svaku od ključnih zadaća, odnosno aktivnosti, koje predstavljaju prioritetne razvojne projekte/programme Općine, dodatno karakteriziraju definirane značajke:

- nositelj projekta je Općina i/ili ključni dionici javnog i/ili privatnog sektora, ali je osigurana posvećenost javne uprave njihovoj realizaciji
- postoji procjena okvirnih financijskih troškova provedbe i očekivani izvori financiranja (gruba procjena financijskih troškova u razdoblju 2016.-2020. s očekivanim izvorima sukladno trenutnim informacijama dostupnim u nadležnih nacionalnim tijelima)
- definirane su faze provedbe s realnim mogućnostima izvedbe, učincima i indikatorima

Ključni projekti odnose se na direktnu realizaciju ciljeva Strategije razvoja Općine i značajno pridonose njezinoj provedbi. Ključne investicije i aktivnosti, istaknuti ovom strategijom, većinom su u izvedbi Općine. Važno je napomenuti kako postoji iznimna volja općinske uprave i ključnih razvojnih dionika u provedbi prioritetnih razvojnih projekata/programa, ali, najvažnija je dostatnost financijskih sredstava ključnih za provedbu. To je i razlog zašto je, pri ovom popisu istaknut samo opći, sažeti, okvir razvojnih projekata/programa, posebno u dijelu troškova i mogućih izvora financiranja, budući navedene aktivnosti uključuju i regionalnu i nacionalnu uključenost, odnosno, potencijalnu potporu fondova Europske unije, ali i privatnog sektora. Istaknuti projekti imaju obvezujuću značajku u narednom programskom razdoblju, ali se mora uzeti u obzir i utjecaj financijske krize i gospodarske recesije u globalnom okruženju, u godinama koje dolaze, kao i činjenica preraspodjele nacionalnih i regionalnih financijskih planova i alokacija, sukladno smjernicama 2014.-2020..

7.1.IDENTIFICIRANI KLJUČNI PROBLEMI OPĆINE ŠKABRNJA

Izgradnja zgrade općine memorijalnim centrom	
NAZIV PROJEKTA	Izgradnja zgrade općine memorijalnim centrom
CILJ PROJEKTA	Doprinijeti gospodarskoj i socijalnoj revitalizaciji u općini Škabrnja kao i ostvarenje regionalnog razvoja u skladu s načelima razvojne politike, održivog razvoja i socijalne uključenosti kao dijela razvojnih prioriteta Županijske razvojne strategije Zadarske županije
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	3.500.000 kn
REZULTATI PROJEKTA	1. Izgrađeno ukupno 379 m ² površine zatvorenih prostora (uključeno ukupno uredskog prostora, memorijalnog centra i multimedijalne dvorane) i 70 m ² trijema 2. Povećana socijalna uključenost socijalno osjetljivih skupina za 30% (branitelji, žene u domovinskom ratu) kroz održavanje radionica i raznih predavanja, kulturno-umjetničkih programa, predstavljanja raznih publikacija te uključenosti spomenutih skupina pri održavanju terenske nastave djeci osnovnoškolske i srednjoškolske dobi u prostorijama multimedijalne dvorane. Očekuje se za 30 % više posjeta djece i profesora iz raznih osnovnih škola kad bi imali ovakav prijemni kapacitet.
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	4 godine
TRENTNA FAZA PROJEKTA	Ugovoren je do sada i odrađeno radova u vrijednosti od milijun kuna, sve sufinancirano od strane Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije. U fazi je natječaj objavljen za završetak izgradnje zgrade, a sredstva je Vlada Republike Hrvatske osigurala iz proračunske zalihe za 2016.g.

Izgradnja Memorijalnog centra Ražovljeva glavica	
NAZIV PROJEKTA	Izgradnja Memorijalnog centra Ražovljeva glavica
CILJ PROJEKTA	Doprinijeti gospodarskoj i socijalnoj revitalizaciji u općini Škabrnja kao i ostvarenje regionalnog razvoja u skladu s načelima razvojne politike, održivog razvoja i socijalne uključenosti kao dijela razvojnih prioriteta Županijske razvojne strategije Zadarske županije
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	2.000.000 kn
REZULTATI PROJEKTA	1. izgradnja i opremanje Memorijalnog centra Ražovljeva glavica 2. uspostavljen model korištenja prostora i usluga Centra 3. podignuti kapaciteti ljudskih resursa projektnih partnera za upravljanje Centrom i provođenje programa 4. podignuta svijest javnosti o potrebama čuvanja memorije na Domovinski rat kroz obrazovanje i interakciju s djecom i mladima kroz terensku nastavu, postignuta prepoznatljivost Centra i njegovih servisa na regionalnoj i međunarodnoj razini
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	2 godine
TRENTNA FAZA PROJEKTA	U fazi izrade idejnog projekta.

Izgradnja Doma za društvene djelatnosti	
NAZIV PROJEKTA	Izgradnja Doma za društvene djelatnosti
CILJ PROJEKTA	Izgradnja kapaciteta za djelovanje OCD-a Pozitivan doprinos podizanju kvalitete života
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	6.000.000 kn
REZULTATI PROJEKTA	1. Izgrađen prostor za korištenje prostora raznih udruga sa područja Općine Škabrnja

	2. Hortikulturalno i infrastrukturno uređenje
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	2 godine
TRENTNA FAZA PROJEKTA	Čeka se građevinska dozvola - u izradi prijava na natječaj.

Izgradnja sportskih terena na Sportsko rekreacijskom centru "Vlačine"	
NAZIV PROJEKTA	Izgradnja sportskih terena na Sportsko rekreacijskom centru "Vlačine"
CILJ PROJEKTA	Promocija zaštite okolišta, povećanje kvalitete života i jačanje turističke ponude
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	1.500.000 kn
REZULTATI PROJEKTA	Sportsko-rekreacijski i zabavni park za stanovnike Općine Škabrnja i njihove goste. Cjelokupni kompleks ŠRC "Vlačine" konceptijski je podijeljen u dvije funkcionalne cjeline: Sportsko-rekreacijsko-ugostiteljska zona i Prirodna zona
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	2 godine
TRENTNA FAZA PROJEKTA	DPU donesen a projekt je u fazi izrade.

Odvodnja otpadnih voda (područje Općine Škabrnja)	
NAZIV PROJEKTA	Odvodnja otpadnih voda (područje Općine Škabrnja)
CILJ PROJEKTA	Izgradnja kolektorske mreže s povezivanjem na zajednički Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda koji je lociran između naselja Škabrnja i Prkos.
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	/
REZULTATI PROJEKTA	Izgrađena kolektorska mreža koja je spojena na uređaj za pročišćavanje
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	/
TRENTNA FAZA PROJEKTA	planirano

Povećanje energetske učinkovitosti u javnim objektima u vlasništvu Općine Škabrnja	
NAZIV PROJEKTA	Povećanje energetske učinkovitosti u javnim objektima u vlasništvu Općine Škabrnja
CILJ PROJEKTA	Doprinijeti promociji održivog upravljanja obnovljivom energijom, osobito u javnim ustanovama
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	400.000,00 kn
REZULTATI PROJEKTA	Smanjenje emisije CO ₂ , povećanje energetske učinkovitosti u javnim objektima u vlasništvu Općine Škabrnja te smanjenje troškova
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	1 godina
TRENTNA FAZA PROJEKTA	U planu izrada projekta povećanja energetske učinkovitosti za 1 objekt; Zgrada primarne zdravstvene zaštite u Škabrnji

Poslovna zona Vlačine- infrastrukturno opremanje zone	
NAZIV PROJEKTA	Poslovna zona Vlačine- infrastrukturno opremanje zone
CILJ PROJEKTA	Izgradnja trafostanice
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	1.000.000,00 kn
REZULTATI PROJEKTA	Infrastrukturno opremljena poslovna zona
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	1 godina
TRENTNA FAZA PROJEKTA	Dogovoreno u suradnji sa HEP-om realizacija izgradnje trafostanice

Obnova sustava nerazvrstanih cesta na području Općine Škabrnja	
NAZIV PROJEKTA	Obnova sustava nerazvrstanih cesta na području Općine Škabrnja
CILJ PROJEKTA	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta na području Općine Škabrnja
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	/
REZULTATI PROJEKTA	Rekonstrukcija cestovne mreže prometnog sustava u Općini Škabrnja
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	2 godine
TRENTNA FAZA PROJEKTA	Planirano

Izgradnja nogostupa i proširenje sustava javne rasvjete na području Općine Škabrnja	
NAZIV PROJEKTA	Izgradnja nogostupa i proširenje sustava javne rasvjete na području Općine Škabrnja (postavljanje novog dijela javne rasvjete s LED rasvjetom) duž županijske ceste Ž6044 koja spaja naselje Škabrnja i Prkos u Općini Škabrnja
CILJ PROJEKTA	Doprinijeti promociji održivog upravljanja obnovljivom energijom
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	1.500.000,00 kn
REZULTATI PROJEKTA	Smanjenje emisije CO ₂ , povećanje energetske učinkovitosti, smanjenje troškova
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	2 godine
TRENTNA FAZA PROJEKTA	Projekt izrađen

Postavljanje rasvjete i uređenje mjesnog groblja sv.Luka	
NAZIV PROJEKTA	Postavljanje rasvjete i uređenje mjesnog groblja sv.Luka (priklučenje na električnu mrežu mrtvačnice)
CILJ PROJEKTA	Podizanje razine kvalitete infrastrukture i usluga vezanih uz mjesno groblje sv. Luka
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	/
REZULTATI PROJEKTA	Uređeno mjesno groblje Postavljena rasvjeta
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	2 godine
TRENTNA FAZA PROJEKTA	Projekt će biti realiziran nakon što se prethodno navedeni projekt realizira, jer ovaj projekt ovisi o realizaciji gore navedenog jer od naselja Prkos do Škabrnje nije se nikad provela el.mreža

Izgradnja nogostupa duž Ulice Put Marinovca	
NAZIV PROJEKTA	Izgradnja nogostupa duž Ulice Put Marinovca
CILJ PROJEKTA	Podizanje razine sigurnosti pješačkog prometa
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	180.000,00 kn
REZULTATI PROJEKTA	Izgrađen funkcionalan nogostup
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	1 godina
TRENTNA FAZA PROJEKTA	Projekt završen

Opremanje i izgradnja dječjih igrališta
--

NAZIV PROJEKTA	Opremanje i izgradnja dječijih igrališta po raznim lokacijama na području Općine Škabrnja. (3 igrališta)
CILJ PROJEKTA	Podizanje razine kvalitete života na području Općine Škabrnja
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	120.000,00 kn
REZULTATI PROJEKTA	Izgrađena dječje igrališta
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	1 godina
TRENTNA FAZA PROJEKTA	Projekt završen

Izgradnja pristupne ceste do Memorijalnog centra Ražovljeva glavica	
NAZIV PROJEKTA	Izgradnja pristupne ceste do Memorijalnog centra Ražovljeva glavica
CILJ PROJEKTA	Učinkovito prometno povezivanje pristupa Memorijalnom centru
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	488.600,00 kn
REZULTATI PROJEKTA	Izgrađena pristupna cesta do Memorijalnog centra
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	6 mjeseci
TRENTNA FAZA PROJEKTA	Projekt završen

Izgradnja komunalne infrastrukture do Memorijalnog centra Ražovljeva glavica	
NAZIV PROJEKTA	Izgradnja komunalne infrastrukture do Memorijalnog centra Ražovljeva glavica
CILJ PROJEKTA	Razvoj komunalne opremljenosti turističke infrastrukture
FINANCIJSKA VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)	300.000,00 kn
REZULTATI PROJEKTA	Komunalno opremljen Memorijalni centar
ROKOVI I VJEROJATNOST IZVEDBE	6 mjeseci
TRENTNA FAZA PROJEKTA	Projekt je u fazi izgradnje, trenutno postavljene stope za stubove javne rasvjete, te po postavljanju stubova priključak istih na javnu rasvjetu, te osvijetljenje šetnjice do vrha Ražovljeve glavice

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
STRATEŠKI RAZVOJNI PROGRAM OPĆINE ŠKABRNJA
ZA RAZDOBLJE 2016. – 2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. – 2020.
Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja